

GRADISOV VESTNIK



Leto XXVII

Ljubljana, januar 1985

štev. 320

Upi in dobre možnosti za letošnje leto

**Povečujemo svoj delež na slovenskem in
jugoslovanskem trgu**

Hkrati zremo v podatke o uspešnosti našega poslovanja v letu 1984 in o predvidenih nalogah v tekočem letu 1985. Zadovoljni smo z lanskimi rezultati iz dveh razlogov; nobena temeljna organizacija ne bo izkazala izgube, čeprav so ponekod nemajhne motnje in drugič, lansko leto je bilo težko za gradbeništvo, zagotovo najtežje v zadnjih letih, morda celo težje kot se lahko predvideva za leto 1985 (in 1986).

Za Gradis so ohrabrujoči podatki o angažiranosti za leto 1985. Na začetku leta imamo za 96 odstotkov več sklenjenih pogodb kot leto prej. S tem se je tudi delež angažiranosti v planiranem obsegu del povečal za več kot deset odstotnih točk.

Tudi obseg tistih del, ki jih name-

ravamo poleg pogodbeno že sprejetih del še pridobiti (angažiranost A do C), je presegel 20 milijard dinarjev in je za dve tretjini nominalno oziroma za dobro desetino realno večji kot lani. S tem bi imeli naše

(Nadaljevanje na 3. str.)

Naših 40 let

Nova je tudi naslovnica Gradisovega vestnika

V 1985. letu bodo slavile okrogli jubilej 40 let vse tiste organizacije združenega dela, ki so bile ustanovljene takoj po osvoboditvi. Med njimi je tudi GRADIS.

Gradisov »rojstni dan« je 4. oktobra. V našem vestniku sicer sproti objavljamo poročila Komisije za pripravo proslave, vendar pa je ta zadolžena tudi za vrsto drugih stvari; v znamenju 40-letnice naj bi se odvijale praktično vse aktivnosti v naši delovni organizaciji v letošnjem letu.

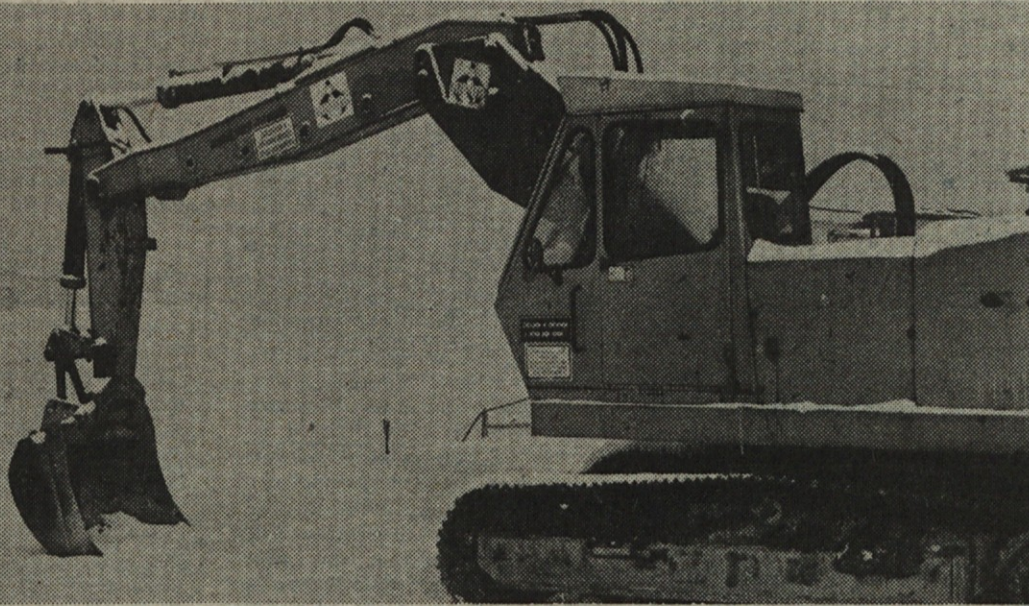
Jubilej ni zaobšel niti redakcije Gradisovega vestnika, ki je morala nekoliko spremeniti podobo naslovnice: k znaku Gradisa se je v letošnjem letu priključila označba jubileja, iz kvadratnega znaka je nastal pravokotnik, to pa je terjalo neizogiben poseg v tako imenovano »glavo« časopisa.

Razmišljali smo tudi o spremembi formata, pa je bil uredniški odbor odločno proti. Gradisov vestnik z nekoliko spremenjeno podobo je zdaj pred vami, kar pa se vsebine tiče, priporočamo pozorno branje!

V isti sabi vabimo k sodelovanju nove dopisnike in pozivamo predvsem starejše Gradisovce ter upokojenca, da nam obudijo kakšno zanimivost iz naše zgodovine, posodijo kakšno spominsko fotografijo ali kako drugače pomagajo sooblikovati vsebino.

Gradisov vestnik bo tako samo pridobil na zanimivosti, s tem pa bo še bolj naš.

UREDNIŠTVO



Hud mraz preprečil delo

Naše kraje je po novoletnih praznikih zajela prava sibirski zima. Temperatura se je spustila celo na minus 25 stopinj Celzija in pri tako nizkih temperaturah ni bilo mogoče nikakršno delo na gradbiščih. Zaradi tega so se v gradbenih tozdih odločili, da bodo z deli nadaljevali šele takrat, ko bodo temperature nekoliko znosnejše. Delavce, ki so po novoletnih praznikih prišli na delo, so poslali na »podaljšane praznike«, če pa bodo temperature še naprej tako nizke, pa bodo delavci ostali še nekaj časa doma.

Zato bodo porabili del svojega dopusta, tistega, ki je tako že po planu predviden za koriščenje v zimskih dneh. Za ostale dni pa bodo prejeli 70 odstotkov osebnega dohodka. V gradbenih tozdih upajo, da se bo vreme kmalu izboljšalo ter da bodo lahko nadaljevali z normalnim delom na gradbiščih ter nadoknadili zamujene dneve.

Uspel referendum o združitvi

Gradisov nov TOZD

Delavci v tozdih GE Ljubljana, GE Ljubljana-okolica in Železokrivnica so se na referendumu 14. decembra lani odločili za združitev v eno temeljno organizacijo — Gradbena operativa Ljubljana. Do združitve je prišlo po nekajletnih aktivnostih v vseh treh tozdih in delovni organizaciji.

Gradbena operativa Ljubljana bo lažje pridobivala dela in objekte, ki se bodo gradili v naslednjem srednjeročnem obdobju ter dvignila produktivnost in ekonomičnost poslovanja, ki se bo izrazil tudi v višjih osebnih dohodkih.

Terminski plan nadalje predvideva sprejetje osnovnih samoupravnih aktov, razpis volitev v samoupravne organe, imenovanje vršilca dolžnosti direktorja in v drugi polovici marca vpis v sodni register, s čemer bodo zadoščene tudi vse pravne formalnosti za registracijo tozda Gradbena operativa Ljubljana.

C. P.

DAM — DAJ s prvim marcem?

V kratkem bomo na podlagi rezultatov dela občutneje povečali osebne dohodke

Osební dohodki so zelo pomembna družbena in ekonomska veličina. Predstavljajo največji delež dohodka, ki v tej kategoriji prehaja iz družbene v zasebno last. Dalje je osebni dohodek tista veličina, ki kaže na zahtevnost in uspešnost dela njegovega prejemnika; kaže tudi na položaj delavca v organizaciji. In končno, osebni dohodek omogoča prejemniku takšen ali drugačen standard v določenem času in okolju.

Te, lahko bi rekli, resnice pa še ne opredeljujejo pomena osebnega dohodka v celoti. Osební dohodek, pravilno razdeljen, je lahko tudi najpomembnejši motiv, da bi delavec svojo usposobljenost naravnal v največji možni meri k doseganju kar se da visokega dohodka. Krog je s tem zaprt: visok dohodek omogoča visoke osebne dohodke, visoki osebni dohodki (lahko) spodbujajo delavce k ustvarjanju še višjega dohodka.

Doslej, ko so osebni dohodki že nekaj let realno padali, smo bili pred odločitvijo, da to padanje zaustavimo. Ve se kako, z boljšim delom, višjim dohodkom. Ni nam najbolj uspevalo, tako kot tudi v večini drugih kolektivov ne. Letos bomo dohodek začeli polno ustvarjati šele v sezoni, po marcu. Ko ga bomo izmerili in razporedili, bo tu april, maj in ko ga bomo izplačali bo že maj, junij; medtem pa bi naši osebni dohodki realno še kar naprej drseli navzdol.

Zato so se najodgovornejši delavci Gradisa v dogovoru z družbenopolitičnimi organizacijami odločili predlagati samoupravnim organom oziroma celemu kolektivu drzen predlog.

Do sezone bomo pripravili predlog najnujnejših sprememb v delitvi osebnih dohodkov po načelu: najprej dobim (višji osebni dohodek), potem dam (večji delovni prispevek k dohodku) ali kratko dam — daj,

namesto bolj znanega in prej opisanege daj — dam.

S predlogom posegamo predvsem na področje zahtevnosti dela; morali pa bi hkrati tudi na področje uspešnosti dela. Prvo se da urediti tudi s pravilnikom, drugo pa predvsem z boljšim delom.

Prav v tem je težava. Vseh 40 let po vojni smo z različnimi sistemi »uspevali«
izboljševati nagrajevanje predvsem s spremembami pravilnikov in prerazporeditvami delavcev, veliko manj uspešni pa smo bili pri merjenju rezultatov dela in še manj pri motiviranju delavcev za doseganje rezultatov — seveda, razen v nekaterih izjemah; npr.: v tozdu GE Celje in nekaterih obratih.

Kaj se predlaga zdaj? Predložene spremembe posegajo na tri področja.

1. Vsi delokrogi se prevedejo navzgor od približno 30 odstotkov za najnižje do 10 odstotkov za najvišje delokroge. Prvi se povešajo za pet, drugi pa za dva razreda, vsi pa se spremenijo v točke. Absolutno povišanje točk bo vendarle pri najvišje ovrednotenih delokrogih skoraj dvakrat višje.

S to spremembo hočemo zmanjšati število delavcev, ki s svojimi osebnimi dohodki težko živijo in so blizu zajamčenih OD. V celoti tega problema ne odpravljamo, saj je to

možno samo s pospešeno rastjo dohodka.

2. K obstoječi metodi PMS, za ugotavljanje zahtevnosti del, oziroma določanje razmerij med posameznimi deli, dodajamo nekaj sprememb v skladu z družbenimi deli, dodajamo nekaj sprememb v skladu z družbenimi usmeritvami in našimi potrebami. Te so: višje bomo vrednotili (1) težje pogoje dela v neposredni proizvodnji, (2) odgovornost oziroma vpliv na poslovanje organizatorjev dela, (3) ustvarjalno delo, ki se kaže z nizko stopnjo vnaprejšnje programiranosti del in (4) deficitarne poklice.

Vse predložene modifikacije, razen zadnje, pri kateri je možno suficitarne poklice (tiste, ki jih je preveč) vrednotiti tudi nižje, bomo upoštevali pri vseh delokrogih, sprejetih leta 1977. Kasneje oblikovani delokrogi imajo zdaj predložene spremembe že vsebovane v večji ali manjši meri.

3. Neustrezne razvrstitve delavcev v preteklih sedmih letih se morajo pred uporabo predloženih sprememb (pod 1 in 2) upoštevati tako, kot je bilo zasnovano po uveljavitvi metode PMS. leta 1977.

V kolikor bi ravnali drugače, bi si naprtili medvedjo uslugo s tem, da bi nepravilnosti še povečali in s tem neuskajenosti med tozdi privedli do nemogočega stanja.

Poglejmo nekaj primerov. Čistilka prebivalnih (ne poslovnih) prostorov naj bi imela po novem tolikšno število točk, kot jih ima zdaj delavec, ki je razvrščen v 11. oziroma 12. razred. V kolikor ne bi predtem popravili — tam, kjer je treba — neustrezne razvrstitve, bi bila čistilka v prihodnje lahko razporejena na delokrog blizu kvalificiranega delavca.

Administrator(ka) naj bi v prihodnje pridobila v številu točk toliko kot predstavlja približno štiri razrede. Vendar pa imajo v nekaterih tozdih nekatere administratorje že zdaj razvrščene za do štiri razrede previsoko. Če bi pri tem ostalo, to je ne bi ustrezno prerazvrstili delavcev na teh delih na ustrezen delokrog, bi po novem lahko znašalo njihovo število točk toliko kot zdaj odgovarja delom delovodij ali vodij oddelkov — na primer v drugih tozdih, kjer ni prišlo do neustreznih prerazvrstitev.

Delovodja, ki je zdaj neustrezno razvrščen na delokrog sektorskega vodje, bi lahko brez predhodne prerazvrstitve na ustrezen nedelokrog, dobil število točk, ki zdaj odgovarja delokrogom najvišjih sektorskih vodij ali še odgovornejših tehničnih delavcev v tozdu.

Na podlagi prve spremembe predvidevamo povečanje osebnih dohodkov za okoli 23 odstotkov. Na podlagi druge spremembe se predvideva povečanje OD za nadaljnji 5 do 6 odstotkov. V kolikor bomo spremenili tudi vrednost točke (na primer od 60 na 65 par), potem bo povišanje višje še za 8 odstotkov.

Vendar tolikšnega povišanja bržkone ne bo, saj bi skupaj predstavljalo okoli 40 odstotkov — samo na podlagi zahtevnosti dela!? V tem primeru bi bil DAM preveč drzen v pričakovanju DAJ — v taki meri. Poleg tega bodo prerazvrstitve pod točko 3 nekoliko znižale čisto računské odstotke, ki žal zaradi nejasnih stanj v nekaterih tozdih niso omogočile natančnejših izračunov.

Po gospodarskem načrtu predvidevamo za celo leto 1985 povečanje osebnih dohodkov na delavca (brez upoštevanja spremembe kvalifikacijskega količnika) za 55 odstotkov. V kolikor bomo že v začetku leta porabili 30 do 35 odstotkov povišanja samo na račun zahtevnosti del, potem nam bi do konca leta, ko naj bi dosegali glavnino poslovnih rezultatov, preostalo le še 15 do 25 odstotkov!

Zadetek v polno bomo dosegli, če bomo izrabili načelo DAM — DAJ v taki meri, da bomo — tudi s pomočjo kvalitetnejšega nagrajevanja — ustvarili namesto 7 milijard vsaj 7,5 če že ne 8 milijard dohodka.

Zato se med drugim pozivajo predvsem vsi organizatorji dela, da opravijo dve nadvse pomembni nalogi:

1. seznanijo vse delavce in jih pridobijo za politiko, pri kateri se najprej nekaj dobi, da bi se potem več in bolje delalo;

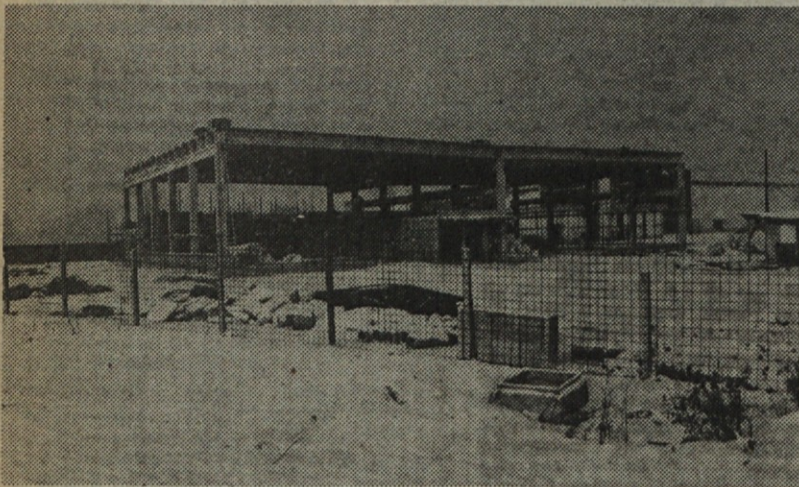
2. da obračunavajo največ del, kar je možno, po normah.

V nasprotnem, to je, če delavcu ne bo možno zaslužiti osebnega dohodka v skladu s svojimi rezultati dela — katere naj bi omogočil z organizacijo in obračunom prav organizator dela — mora tak organizator, tudi po sklepu konference direktorjev, za tisto dobo obračunati svoj rezultat brez svoje nagrade!

Končno bodo po predloženih spremembah v absolutnih zneskih pridobili največ prav organizatorji dela. In prav je tako — dokler in kjer bodo odločujoče vplivali na zboljšanje rezultatov dela delavcev in uspeha poslovanja organizacije!

V kolikor bomo pri usklajevanju rezultatov predloženih sprememb uspešni, bomo te spremembe — na podlagi posebej programiranega postopka — uveljavili že s 1. marcem tega leta.

S. U.



Po četrtem oktobru lani, ko je bil kot smo zabeležili ob severni ljubljanski vpadnici pri Črnučah vzidan temeljni kamen za servis Volvo (zraven Slovenijalesa), zdaj prvič objavljamo še sliko s tega gradbišča. Dela je prevzel naš TOZD GE Ljubljana. Investitorju smo obljubili, da bo objekt končan do junija letos, ob obisku pa smo bili še sami presenečeni nad hitrim napredovanjem del. Slika je bila posneta v januarju letos. Foto: G. B.

(Nadaljevanje s 1. str.)

(planirane) zmogljivosti pokrite z blizu štirimi petinami v primerjavi dvema tretjinama lani.

Žal so v teh spodbudnih podatkih vsebovana tudi zaskrbljujoče neugodna pogodbeno določila, iz katerih bo izšel tudi pri povečanih delovnih naporih predvidoma slabši poslovni rezultat.

V vsakem primeru bomo v letu 1985 tudi izjemno težko delili ustvarjeni dohodek, zlasti na osebne dohodke in sklade.

Osebnih dohodkov naših delavcev se bodo morali v letu 1985 močneje povečati iz dveh razlogov:

1. končali smo obdobje večjih naložb v naših tozdih, zlasti objekte — gospodarskega in negospodarskega značaja, za kar smo v zadnjih letih razporedili nadpovprečno velika sredstva (iz dohodka);

2. končati kanimo obdobje podpoprečnega nivoja osebnih dohodkov naših delavcev v gradbeništvu, do česar smo prišli v iztekajočem srednjeročnem planu tudi zaradi prvega razloga in je zdaj čas za prerazporeditev dohodka na račun učinkov naložb, to je za osebne dohodke na podlagi minulega dela.

Zaupajoč v sposobnost in motiviranost naših kadrov, zlasti organizatorjeva dela, je upati, da bomo letos uspeli uresničiti dve najpomembnejši nalogi:

1. obdržati delež akumulacije v dohodku na nivoju iz preteklega leta, za kar nas obvezuje tudi letošnja družbena usmeritev pri razporejanju dohodka in

2. povečati osebne dohodke na podlagi rezultatov dela na nadpovprečnem nivoju.

Po podatkih osnutkov svojih gospodarskih načrtov bodo tozdi letos obračunali prek 26 milijard dinarjev celotnega prihodka in 7 milijard dinarjev dohodka; po podatkih iz prej obravnavane angažiranosti pa se ti dve številki lahko povišata na 30 milijard, oziroma 8 milijard dinarjev. Osebnih dohodkov naj bi znašali blizu 3,5 ali povišano skoraj 4 milijard dinarjev. Ta, druga številka bi zagotovo omogočila uresničiti obe prej navedeni nalogi, medtem ko pri 7 milijard dinarjev dohodka niso izgledi najboljši, bodisi za prvo ali drugo nalogo.

Minimalni cilji, izraženi v kazalnikih tozdov (v poprečju seve, saj so razlike med tozdi tudi zaradi različnih pogojev pridobivanja dohodka najne), so:

Vrednost lastne proizv. na efekt. uro: 1.700 din.

Dohodek na pogojno uro — D ph: 235 din.

OD na pogojno uro — OD/ph: 115 din.

Čisti OD na mesec na delavca: 35.000 din,

Delež akumulacije v dohodku: 12 odstotkov

Omenjeni obseg in uspeh naj bi doseglo 6.200 zaposlenih delavcev v proizvodnih tozdih v domovini in nekaj sto delavcev v tujini ter okoli 350 delavcev v skupnih organizacijskih enotah Gradisa, vsega skupaj brez učečih se članov kolektiva nekaj čez 7.000 Gradisovcev.

V primerjavi s slovenskim in jugoslovanskim gradbeništvom je Gradis tokrat v ugodnejšem položaju, saj imajo v Sloveniji — resda ob starejših podatkih za en in v Jugoslaviji za dva meseca nižji porast vrednosti pogodbenih del kot v Gradisu, v Sloveniji znaša porast 50 odstotkov, v Jugoslaviji pa le 34 odstotkov. Tudi za to bomo na našem trgu občutili večji pritisk gradbenih organizacij iz drugih republik. Po zadnjih podatkih Zavoda SR Slovenije za statistiko, se je že v letu 1984 povečala vrednost izvajalcev gradbenih del iz drugih republik z indeksom 238, resda pri minimalnem deležu.

Vendar pa je zanimiva primerjava tudi za leto 1984, v katerem se je v enajstih mesecih vrednost opravljenih gradbenih del povečala v Gradisu za 72 odstotkov, v gradbeništvu Slovenije za 58 odstotkov, Jugoslavije pa za vsega 34 odstotkov, v čemer je še dodatni razlog za pričakovani večji pritisk gradbene operative Jugoslavije na slovenski gradbeni trg, ki tudi ni bogat!

Število učinkovitih ur gradbenih delavcev pa se je gibalo takole — v indeksih: Gradis 100, gradbeništvu Slovenije 101 in Jugoslavije 96. Podatek o številu učinkovitih ur na delavca je v Gradisu v enajstih mesecih 1.559 ur (142 na mesec), kar naj znaša primerjalno 100, tedaj znaša v gradbeništvu Slovenije 103, Jugoslavije pa celo 116. To pomeni, da drugod, še posebej v drugih republikah, naredijo v eni učinkoviti uri precej manj izvršenih del kot pri nas in sicer v dobi januar — oktober 1984:

	Vrednost del na efekt. uro	OD na mesec
Gradis	2.057	22.720
gradbeništvu SRS	1.598	23.338
gradbeništvu SFRJ	894	19.100

Vidimo podatke o razlikah med produktivnostjo in osebnimi dohodki, ki pa žal niso povsem primerljivi, ker so močno odvisni od strukture del in statistične zanesljivosti.

Vsekakor pa za leto 1985 naše možnosti in z njimi upi v občutnejše izboljšanje v Gradisu niso neuresničljivi.



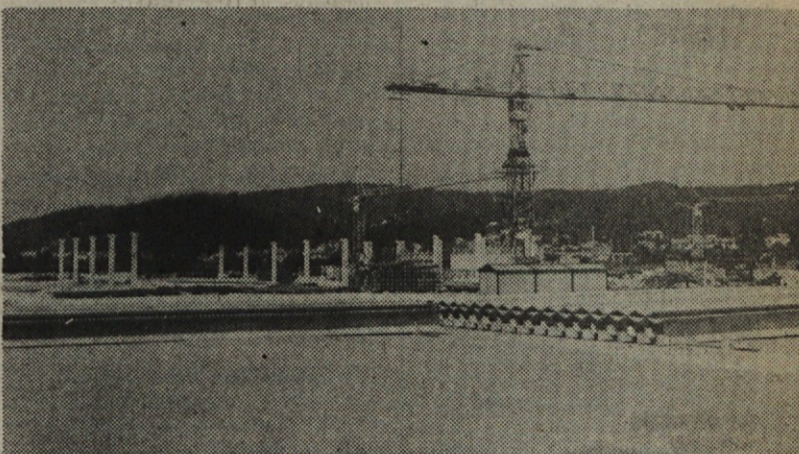
Gradisov novi samski dom v Fužinah, tokrat posnet z zadnje strani. Objekt je gradbeno dokončan, okrog novega leta napovedana vselitev pa se je spet zavlekla za kakšna dva meseca, ker nam še ni uspelo dobaviti in instalirati vse potrebne opreme. Foto: G. B.

Končali delo na Barju

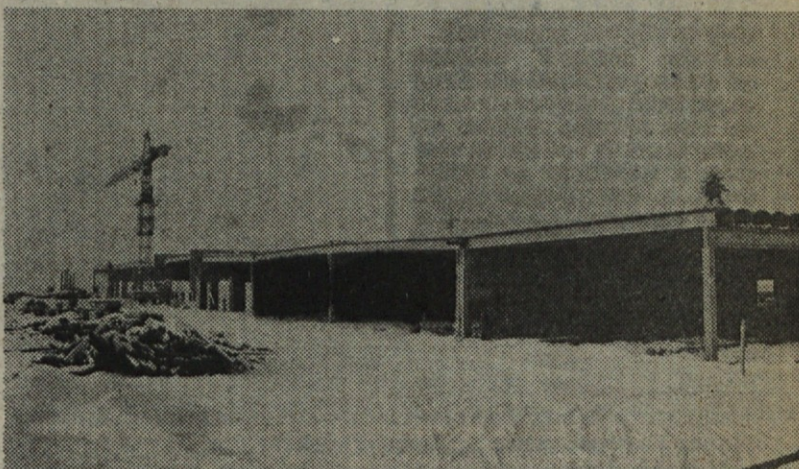
Gradisova montažna hala za Integral

V Ljubljani — na Rudniku, je Gradis že v lanskem letu povsem izpolnil obveznosti, ki jih je prevzel po pogodbah z investitorjem Integralom. Dela na tem gradbišču so bila oddana Gradisu in SCT v razmerju 40:60.

Gradisovi delavci iz tozda GE Ljubljana so na slabo nosilnih barjanskih tleh uporabili novo Gradisovo tehnologijo (inovacija!): temeljenje na vgreznjenih votlih PAB kolih. Medtem ko so pripravljali vse potrebno, so v tozdu OGP izdelali potrebne sestavne elemente za osem-ladijsko, to je 8-krat po 40 metrov široko Gradisovo montažno halo, tipa GH-5. Halo je sestavila montažna skupina iz tozda OGP, ki je delo opravila še pred prvim snegom. Kot smo izvedeli, je postavitve smrečice vrh »Y« nosilcev pomenila tudi poslovitev Gradisa s tega gradbišča.



Ob obisku gradbišča na Rudniku v jeseni 1984...



... in po opravljenem delu tik pred novim letom

Foto: G.B.

Zaradi nesklepčnosti

Dvakraten sklic 5. seje delavskega sveta Gradisa

Peta redna seja delavskega sveta delovne organizacije je bila sklicana za 27. december lani, vendar je zaradi nesklepčnosti (od 51 delegatov je na sejo prišlo 24) odpadla. Ponovni sklic, tokrat uspešen, je bil 15. januarja. Tudi takrat je sklepčnost bila vprašljiva, saj so začetek seje morali prestaviti za pol ure in poklicati delegate ljubljanskih tozdov, ki bi lahko še prišli. To kaže vsaj na dvoje: 1. da v tozdih nimamo pravega odnosa do samoupravljaljskih dolžnosti in 2. da je treba seje sklicevati v primernem času, ali pa, zaradi nujnega sprejetja določenih sklepov, izvesti korespondenčno sejo, kar je tudi dosti ceneje.

Dnevni red ni bil nič kaj pretres-

ljiv. Delegati so uvodoma bili seznanjeni s stanjem v tozdu SPO in s predlaganimi ukrepi ter nalogami in cilji za nadaljnji razvoj tozda SPO, in dobili informacijo v zvezi z navodili za ravnanje z odpadnimi surovinami.

Delavski svet je potrdil veljavnost nekaterim samoupravnim aktom kot so:

— Aneks št. 3 k samoupravnemu sporazumu o združevanju dela in sredstev za izgradnjo »Tovarne za prefabrikacijo betonskih elementov in železokrivnico v Zatonu pri Bijelem polju v Črni gori«,

— Aneksa k samoupravnemu sporazumu o združevanju stalnih sredstev sklada federacije za krediti-

ranje hitrejšega razvoja gospodarsko manj razvitih republik in avtonomnih pokrajin v obdobju 1981-85,

— Sprememb in dopolnitev samoupravnega sporazuma o pravicah in dolžnostih delavcev v delovnih enotah v tujini (posebni del) — DE Frankfurt,

— Samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev za izgradnjo javnega omrežja za prenos podatkov v SR Sloveniji.

Delavski svet DO je tudi sklenil, da se začne postopek za sprejemanje noveliranega »Poslovnika o notranji kontroli gradnje investicijskih objektov in notranji kontroli elaboratov priprave dela«. Obstoječi pra-

vilnik je star že 12 let in ga je treba prilagoditi novejši zakonodaji, kot je Zakon o graditvi objektov ipd.

Nekaj točk dnevnega reda je bilo posvečenih tujini. Tako je delavski svet določil predlog sasa o združevanju dela in sredstev pri izvajanju investicijskih del v tujini, podane bile možnosti za reeksport opreme in mehanizacije iz delovnih enot v tujini, na koncu pa je bila podana informacija o poteku problemske konference o P202-d.

Delavski svet je imenoval tudi nekaj nadomestnih delegatov v različne komisije in odbore v Gradisu in izven njega ter podaljšal nekatere bančne garancije.

O čem razpravljati ob zaključnih računih

Obnavljanje rezultatov gospodarjenja po zaključnih računih je v ozdih že dolgotrajna in utečena (tudi sindikalna) aktivnost, tako da organizacijskih pristopov najbrž ni treba posebej in ponovno razdelovati. To pa seveda ne pomeni, da za učinkovitejšo razpravo, še prej pa razumljiva poslovna poročila in na koncu za dobre ukrepe za boljše gospodarjenje ni mogoče nič več in bolje narediti pri pripravi gradiv in razprav, informiranju in spodbujanju ter odločanju o tem.

Sindikati in seveda delavci ne zanima toliko računovodski vidik zaključnega računa, kot ga je treba do določenega roka poslati službi družbenega knjigovodstva.

Ob razpravi o predlogu zaključnega računa tudi ponavadi ni mogoče kaj bistvenega spreminjati v delitve dohodka. Zato je toliko pomembnejše, da namesto formalne razprave o zaključnem računu opravimo vsebinsko razpravo o uspešnosti našega gospodarjenja in to povežemo s pripravo kvalitetnih letnih in srednjeročnih planov ter s sprejetjem ukrepov za izboljšanje rezultatov gospodarjenja v letu 1985. To se pravi, da je pomembno v teh razpra-

vah ugotoviti, kako bomo zaustavili nadaljnje padanje realnih osebnih dohodkov, kako bomo z zniževanjem stroškov vplivali na nižjo rast cen in uveljavili bolj stimulatívno delitev osebnih dohodkov.

Letos pa še posebej poudarjamo, da je lastne dosežene rezultate nujno primerjati z rezultati sorodnih ozdov, v skupini ali podskupini dejavnosti. Brez takih primerjav je vsako indeksno prikazovanje lastnih rezultatov pesek v oči.

Sindikalne organizacije naj vztrajajo, da bodo razprave ob zaključnih računih osredotočene na štiri vsebinske sklope, in sicer:

— **ocena kakovosti pridobivanja dohodka** (dohodek na delavca, dohodek na angažirana sredstva — primerjava s sorodnimi ozdi, koliko je dohodek rezultat večje proizvodnje, višje produktivnosti, boljšega izkoriščanja proizvodnih zmogljivosti, zmanjševanja materialnih stroškov, združevanja dela in sredstev, pošodabljanja tehnološkega procesa, koliko pa zgolj posledica višjih cen, kolikšen del dohodka je pridobljen na podlagi inovacij, ali je del dohodka rezultat izjemnih ugodnosti);

— **ocena kakovosti razporejanja in delitve dohodka** (ali je doseženi dohodek razporejen skladno z družbenimi usmeritvami, kakšna so bila razmerja med osebnimi dohodki na delavca in akumulacijo na angažirana sredstva, v primerjavi s sorodnimi ozdi v tekočem srednjeročnem obdobju, kako je razporejen del dohodka, ki je rezultat izjemnih ugodnosti, kako je razporejen del dohodka pridobljen na podlagi inovacij, kakšno je razmerje med osebnimi dohodki in akumulacijo v dohodku in kakšen je vzrok za tako dobro ali slabo razmerje);

— **ocena kakovosti gospodarjenja z denarjem** (kakšen je likvidnostni položaj tozda, kakšen je obseg dinarske ali devizne zadolžitve — ukrepi za zmanjšanje kreditne odvisnosti, kakšni so bili ukrepi za lastno razbremenjevanje, kakšna je razlika med prejetimi in plačanimi obrestmi, kakšen je koeficient obratovanja obratnih sredstev);

— **konkretizacija ciljev ekonomske politike v planih ozdov** (kaj načrtujemo za višjo raven proizvodnje in izvoza, izboljšanje ekonomičnosti in produktivnosti — da bi dosegli tak

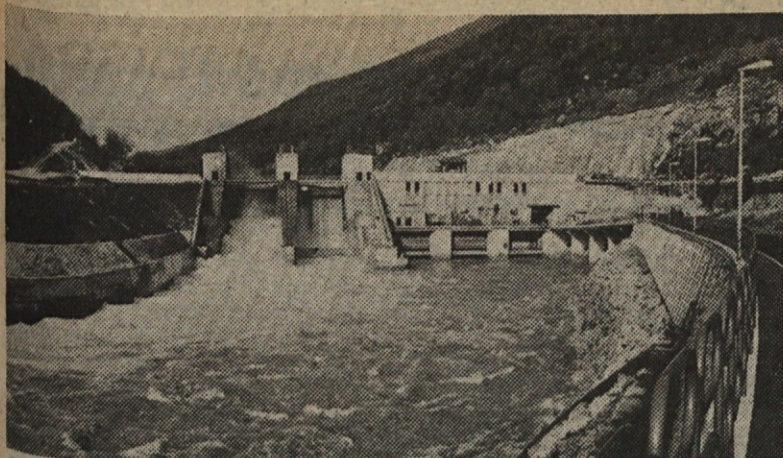
dohodek, ki bo omogočal rast realnih osebnih dohodkov in akumulacije, kako bomo z zniževanjem stroškov vplivali na nižjo rast cen, kako bomo dosegli stimulatívnejšo delitev na podlagi samoupravnih sporazumov dejavnosti in v letnih planih postavili ustrezna, na podlagi resolucije, določena razmerja med akumulacijo in bruto osebnimi dohodki).

Ob vsem tem pa ne gre pozabiti tudi na (ne)dosežene rezultate pri uveljavljanju delitve po delu in pri rezultatih dela (ali je bilo ustrezno vrednoteno proizvodno in kreativno delo ter delo v težjih delovnih pogojih, ali je sistem delitve osebnih dohodkov stimuiliral k zmanjševanju materialnih stroškov, kakšna je bila višina osebnih dohodkov, izplačanih na osnovi inovacij, ali je bila materialna in socialna varnost delavcev zagotovljena z osebnimi dohodki in vzajemnostjo ter solidarnostjo).

V vseh teh pripravah in razpravah pa je **vloga sindikalnih organizacij in organov** taka: **zahtevati**, da poslovodni organi pravočasno pripravijo in predložijo v razpravo poročila delavskim svetom **predlagati**, da ob ugotovitvi zaključnega računa istočasno ocenijo tudi učinkovitost dela poslovodnih delavcev in delavcev s posebnimi pooblastili (520., 521. člen ZZD), **zagotoviti**, da bodo zbori delavcev sklepali o predloženih poročilih in ukrepih za učinkovitejšo gospodarjenje ter predlagali dodatne ukrepe; **zahtevati**, da bodo delavski sveti odločali o predloženih ukrepih za boljše gospodarjenje; sindikalne organizacije in organi pa naj tudi sami izoblikujejo lastno stališče do teh vprašanj ter z njimi seznanijo delavske svete in zbornice delavcev.



V novembru lani smo v Fužinah mesec dni pred rokom dokončali »brv« prek Ljubljane. Prebivalcem desnega brega se je znatno skrajšala pot do trgovin in mesta, stanovalcem novonaseljene soseske pa odprla bližnjica v naravo. Foto: G. B.



Decembrsko deževje je sproti polnilo akumulacijsko jezero. Narastla Soča ni le izpolnila pričakovanj in veselo vrtela turbino — očarala je tudi z novim slapom prek pregrade

Od 20. decembra dalje

HE Solkan povezana z omrežjem

Sklep DS Soških elektrarn o Gradisu kot izvajalcu: »Razen tozgov NG Maribor se za požrtvovalno in prizadevno delo podeli priznanja tudi 43 posameznikom...«

Sklep DS Soških elektrarn o Gradisu kot izvajalcu: »Razen tozdu NG Maribor se za požrtvovalno in prizadevno delo podeli priznanja tudi 43 posameznikom...«

Po poskusnem zagonu 1. agregata v novozgrajeni hidroelektrarni Soških elektrarn Solkan (o čemer smo pisali v lanskem septembrski številki) smo 20. decembra 1984 dočakali tudi njen priklop na omrežje. Po pritisku na gumb, s katerim so se sprožile naprave, ki so omogočile dostop vode do lopatic in s tem vrtenje agregata, je po približno dveh minutah HE Solkan začela pošiljati v omrežje prve kilovate dragocene električne energije.

S tem se je končalo nekaj let dolgo obdobje gradnje, v času katere ni manjkalo težav. Pomanjkanje investicijskega denarja je odmikalo rok za dokončanje objekta, krepko podražilo gradnjo, prestavljalo pa tudi ničkolikokrat napovedan »dan X« — začetek proizvodnje električne

energije. V lanskem decembru smo dočakali tudi to!

Slovesnost se je začela v elek-



Priznanje, ki je bilo ob tej priložnosti dodeljeno Gradisu, je sprejel direktor tozda GE Nizke gradnje Maribor Andrej Jež

Priznanja so prejeli:

Hvastja BOLTEŽAR
Andrej JEŽ
Andreja ČERNIVEC
Jože ZAVRŠKI
Marjan VRBNJAK
Mihajlo GRAČANIČ
Stanko EDER
Rudi HORJAK
Zvonko POGELŠEK
Jože GENC
Franc HORVAT
Martin HORVAT
Ivan HABINGER
Martin JAMBROŠIČ
Valent PINTER
Anton LORBEC
Štefan HRANJEC
Jaka HORVAT
Ivan HOTINEC
Mijo ŽGANEC
Alija ALIJA

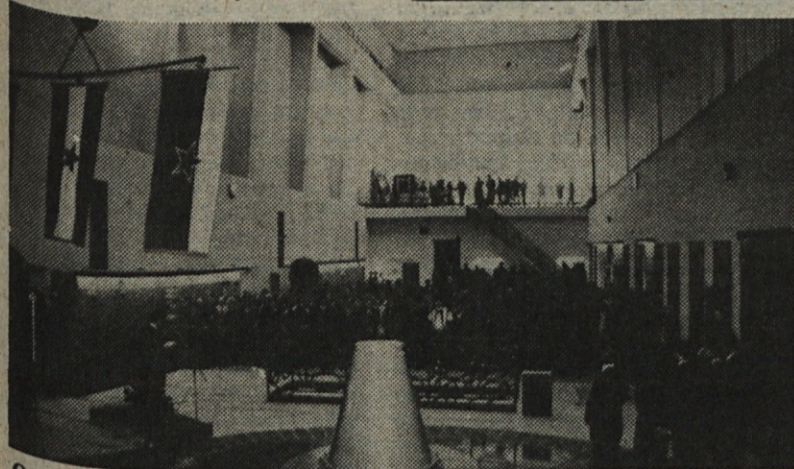
trarni s kulturnim programom in govori, nadaljevala pa v hotelu Park v Novi Gorici, kjer je bila po sveča-

Ibrahim AVDIU
Mustafa DULIĆ
Ilija FILIPOVIĆ
Rudolf MLAKAR
Boro NIKOLIĆ
Mijo PAVIĆ
Zaim POLIĆ
Stevo ZARIĆ
Drago BLAGOJEVIĆ
Idriz HADŽIRIĆ
Andrej JURKOVIĆ
Đuro KUPREŠČAK
Hamdija PEHLIVAN
Angela ŠKRL
Janko SPASOJEVIĆ
Jusuf HESIĆ
Anton HAJDINJAK
Nikola KEREZOVIĆ
Ivan VIDOVIĆ
Meho MUHAMEDAGIĆ
Branko VRANIĆ
Jurij PIŽENT

nem kosilu podelitev priznanj izvajalcem in zaslužnim posameznikom. Delavski svet Soških elektrarn je o nas kot izvajalcu gradbenih del sprejel sklep, ki smo ga že omenili v podnaslovu: tozdu GE Nizke gradnje Maribor in 43 posameznikom se deli priznanja za požrtvovalno in prizadevno delo na tem objektu. In tako je tudi bilo.

Svečanosti z »likofom« v Novi Gorici se je tokrat udeležilo dovolj močno zastopstvo Gradisa — iz Maribora so organizirali prevoz s posebnim avtobusom. Nekateri izmed delavcev, med njimi mnogi prejemniki priznanj, so na tem gradbišču delali ves čas gradnje, to pa je polnih pet let.

Naj za konec namesto ponavljanja podatkov o vgrajenih količinah, zapišemo zanimivost, ki manj poučenemu opazovalcu ostaja prikrita: Večji del objekta se skriva pod običajno rečno gladino, torej je vidna le manjša polovica vseh opravljenih gradbenih del. G.B.



O pomenu te naložbe in poteku gradnje je na svečanosti spregovoril direktor SE tov. Golob. Čast, da je sprožil naprave pa je pripadala predsedniku delavskega sveta



Za spomin smo hoteli napraviti tudi skupinsko sliko Gradisovih delavcev, ki so ta dan za večletno delo na gradbišču HE Solkan prejeli priznanja. Prestreči in zbrati skupaj pred objektom nam jih je uspelo le približno polovico. Vse foto: G. B.

S seje IO republiškega odbora sindikata delavcev gradbeništva

So problemi, ki jih gradbinci ne moremo rešiti sami

Zaključni računi za leto 1984 bodo večini gradbenih organizacij prinesli kaj malo razveseljivega. Sindikalne organizacije naj zato poslovanje temeljito analizirajo, da bi opredelile aktivnosti za učinkovitejše gospodarjenje. Obenem pa bo treba tudi opozoriti na zadeve, ki jih je nujno spremeniti v družbi, da bo lahko gradbeništvo normalno poslovalo. Izvršni odbor Republiškega sindikata gradbenih delavcev Slovenije bo pripravil smernice, ki bodo osnovnim organizacijam sindikata v pomoč pri obravnavi zaključnih računov.

Naj uvodoma podčrtamo občutek članov Izvršnega odbora našega panožnega sindikata, da pristojni dejavniki nimajo pravega poslušanja za reševanje problemov, s katerimi se otepamo gradbinci. Odgovor na opozorila, da težave že prehajajo v resno krizo, se običajno glasi: »Gradbinci, prilagodite se stabilizacijskim razmeram!« Skratka, delavci v gradbeništvu naj bi se reševali predvsem sami.

Stabilizacija seveda pomeni opiranje na lastne sile. Toda boljši poznavalci razmer v gradbeništvu — tako sindikalni kot zbornični, pa tudi na Republiškem komiteju za industrijo in gradbeništvo — se strinjajo, da se gradbeništvo spopada s takšnimi problemi, ki jih ne more reševati samo. To utemeljujejo z dvema razlogoma:

1. Gradbene organizacije so svoje notranje rezerve že izčrpale. Dejstvo je, da je delež te panoge v družbenem proizvodni Slovenije od leta 1980 padel s skoraj 13 na 8 odstotkov, medtem ko je zaposlenih v gradbeništvu še vedno približno 12 odstotkov vseh delavcev v Sloveniji. Tudi razprave o kazalcih za izvajanje Panožnega sporazuma o skupnih osnovah za delitev dohodka kažejo, kako dramatično je padla poslovna uspešnost gradbenih organizacij. Visoke gradnje načrtujejo enoodstotno akumulativnost, nizke dvooodstotno, zaključna dela ter instalacije pa od tri do štiri odstotno. Te številke so že same po sebi izredno nizke, a ne pozabimo, da tudi to skromno akumulativnost plačujejo gradbeni delavci z zaskrbljujoče niskimi osebnimi dohodki. Vse več je organizacij gradbene operative, kjer kvalificiran delavec v polnem delovnem času in ob normalnem doseganju norme ne zasluži niti zamčenega osebnega dohodka. Njegova organizacija čisto preprosto ne ustvari dovolj dohodka. Zgovoren je tudi podatek, da so materialni stroški v stanovanjski gradnji že dosegli 75 odstotkov cene stanovanja, pa tudi, da se delež stroškov gradnje v kvadratnem metru stanovanja stalno zmanjšuje, medtem ko cela vrsta drugih stroškov, ki obremenjujejo ceno stanovanj, raste.

2. Drugi razlog, zakaj ljudje, ki so podrobneje analizirali razmere, priznavajo, da gradbene organizacije ne morejo same najti izhoda iz slepe ulice, pa je dejstvo, da ne morejo vplivati na bistvene odločitve,

od katerih je odvisna njihova poslovna uspešnost, pa tudi boljše ali slabše delo. Te bistvene točke pa so: odločitve o investicijski politiki, politika cen (zlasti za gradnjo stanovanj) ter pridobivanje poslov v tujini.

Poglejmo podrobneje!

1. Investicijska politika: Po tem, ko se je obseg investicij v družbenem proizvodni zmanjšal od 30 odstotkov v letu 1980 na približno 20 odstotkov leta 1983, se je njihova skupna vrednost lani spet nekoliko povečala. Toda to je predvsem množica manjših objektov, kjer vsak investitor zahteva čim krajši rok gradnje (kar je ob visoki inflaciji seveda razumljivo). Večina gradbenih organizacij je imela torej precej sklenjenih pogodb in celo kooperante so spet morale angažirati, da so dosežale napete roke. Toda ta obseg gradnje je prinesel pičle finančne rezultate in v resnici je lani intenzivnost dela prav zaradi množice majhnih objektov padla. V časih visoke inflacije opažamo, da se investitorji trudijo porabiti ves razpoložljivi denar. Toda nismo gradbinci edini, ki bi nas morala boleti glava, ker se investicijski denar tako fračka. S temi majhnimi gradnjami pač ne bomo dosegli potrebnih strukturnih sprememb v gospodarstvu. Toda usmerjanje kapitala za naložbe je področje, o katerem gradbenec ne odloča.

2. Gradbeni delavec tudi ne more spremeniti dejstva, da od dvanajstih milijard dinarjev, ki so jih delavci družili za gradnjo stanovanj, okrog tri milijarde in pol ni angažiranih. Krive so stanovanjske skupnosti, zavodi za urejanje zemljišč in vsi drugi, ki bi morali skrbeti, da bi stanovanja čim hitreje gradili, za kar mora biti seveda najprej pripravljeno zemljišče.

3. Popolno nerazumevanje družbenih organov za probleme gradbeništva se kaže pri cenah za gradnjo stanovanj. »Pravimo, da se o cenah stanovanj dogovarjamo, toda v resnici se ne — vsaj tega, kar se je dogajalo v letu 1984 ni mogoče imenovati dogovarjanje,« je rekel sekretar izvršnega odbora Splošnega združenja gradbeništva Jože Vučajnk. Povedal je, kako se je Odbor podpisnikov Družbenega dogovora o cenah stanovanj do poletja mukoma dokopal do predloga izhodiščne cene, ki so ga nešteto krat preverili — toda potrdili ga niso, ker se z njim ne strinja Republiški komitej za cene. Ob

tem se predstavnik Komiteja, ki je eden podpisnikov Družbenega dogovora, ključnih sestankov sploh ni udeležil. Prišlo pa je pisno stališče, da se Komitej s predlagano ceno ne strinja — toda brez pojasnila, kaj je z njo narobe. »To ni več dialog z argumenti in dejstvi. To je čisto navadno posiljevanje,« je rekel Jože Vučajnk. Seveda pa takšno obnašanje tistih, ki naj bi usmerjali politiko stanovanjskih cen, neposredno vpliva na osebne dohodke približno 40.000 gradbenih delavcev, ki gradijo stanovanja. V mnogih občinah so ugotovili, da tako ne gre, pa so kljub zastoju dogovarjanja na republiški ravni odobrili cene stanovanj v novih soseskah.

4. Pri pridobivanju del v tujini seveda drži, da si morajo gradbene organizacije krepko zavhati rokave, drži pa tudi, da imamo razne inženiriške organizacije in organe, ki imajo svoje delovne področje in so dali mnogo obljub — pa doslej bolj malo rezultatov. Gradbena operativna je na mnogo uspešno zaključnih objektih dokazala, da je sposobna izvajati tudi najzahtevnejša dela v tujini.

To so razmere, v katerih smo gradbinci stopili v novo leto. Predvsem skrbi počasnost in neodzivnost

pristojnih organov tudi na sklepe Zvezne skupščine, ki odražajo mnoga spoznanja, na katera gradbinci že dolgo opozarjamo. Toda sklepi in usmeritve so bili sprejeti in jlija, nihče od pristojnih pa nič ne naredi za konkretizacijo.

Ob zaključnih računih bi bilo torej prav, če bi sindikalne organizacije konkretno analizirale vse probleme, ki jih tarejo. Seveda bomo morali narediti vse, kar lahko naredimo za boljše delo in večji dohodek, treba pa bo tudi zahtevati ukrepanje pristojnih družbenih organov. Pa ne zato, da bi oni reševali naše težave, pač pa zato, ker so to problemi, ki jih gradbeni delavec čisto zares ne more rešiti sam. So pa to obenem problemi, ki jih je treba rešiti v dobro vse družbe in ne le gradbenec.

Velja torej, kar si je Republiški odbor sindikata gradbenih delavcev zastavil kot glavni cilj aktivnosti:

1. Borba, da bi lahko gradbeni delavec odločilneje vplival na svoj položaj in pogoje za pridobivanje dohodka.

2. Borba, da bi bil gradbeni delavec pri pogojih za vrednotenje svojega dela bolj izenačen z delavci drugih panog.

Lojze Javornik

Nov izložbeni prostor za Gradis

V okviru Jugoslovanskega gradbenega centra v Beogradu je že od leta 1965 postavljena tudi razstava jugoslovanskega gradbeništva. S svojimi izdelki se na tej razstavi predstavlja kar 91 razstavljalcev iz vse Jugoslavije. Začetna zamisel razstave je kmalu dobila nove ideje, ki so dolga leta dobro služile svojemu namenu. Zaradi nezainteresiranosti nekaterih razstavljalcev samih pa je razstava začela izgubljati na ugledu in namembnosti. Ker je zanimanje zaradi tega upadalo kljub stalnemu obisku raznih delegacij, se je vodstvo JGC, zadolženo za stalno razstavo odločilo, da skupno z razstavljalci ukrene nekaj, kar bi ponovno »oživilo« razstavo.

Na skupščini, ki je bila v začetku januarja, je bilo podanih precej koristnih predlogov, ki bodo zaživel že v letošnjem letu. Nekaj od teh so: boljši pretok informiranja o zanimanju kupcev, vsakoletno urejanje razstavnih prostorov v januarju, zamenjava vseh eksponatov, ki niso več v proizvodnih programih. Za vse novosti bodo pripravili posebni prostor, tako da bodo imeli obiskovalci možnost seznanitve z novimi materiali.

Gradisov delež na razstavi je bolj

skromen, saj imamo zakupljenih le nekaj vertikalnih panojev, ki jih zamenjamo s slikovnim gradivom vsake dve leti. Mnogo več bi se lahko posluževali informativnega centra, ki posreduje podatke za vse materiale, ki so pri nas na voljo. V začetku je bila pretok informacij kar precej šibek, saj Gradis sodeluje na razstavi skoraj že od začetka (1966).

Za izpeljavo vseh teh akcij je bilo imenovano delovno telo, ki bo opravljalo operativni del zastavljenih akcij in v katerega je bil imenovan tudi predstavnik Gradisa.

S tem bo podana tudi možnost, da vse komercialne podatke posredujemo ob pravem času oz. takrat, ko bo zanimanje kupcev zanje.

To je bil tudi osnovni namen ustanovitve stalne razstave, da bi bodoči kupci gradbenih materialov oz. vsega kar se tiče gradbenih podatkov lahko zvedeli na enem mestu.

Ob vključevanju računalnikov v vse veje gospodarstva, torej tudi v gradbeništvo, bodo morali na JGC misliti tudi v tej smeri, saj bodo čez nekaj časa le takšni podatki ustrezali današnjemu hitremu razvoju. Gradbeništvo pa ne bi smelo biti cokljaja in tem.

Matija Krnc

Operativa Srbije opravila 42 odstotka vseh del

Jugoslovanski gradbeniki večajo svoj delež v tujini

Sodeč po obsegu opravljenih gradbenih del in projektantskih storitev bo za naše gradbenike, ki nastopajo v tujini preteklo leto rekordno. O tem govorijo podatki Zveznega zavoda za statistiko. Večji je obseg del, kot tudi devizni priliv. S tem se večja delež gradbenikov pri izravnavi plačilne bilance s tujino. Po podatkih za prvih devet mesecev 1984. leta je znašala vrednost del in projektantskih storitev 283,2 milijarde dinarjev, ali 2,3 milijarde dolarjev (dolar obračunan po vrednosti 124,8 dinarjev, glede na odlok ZIS-a od decembra 1983. Od tega zneska odpade levji delež 277,6 milijarde dinarjev na gradbenike in 5,6 milijarde dinarjev na projektante.

Kako velik je bil delež gradbenikov v našem izvozu v preteklem letu nam pokaže primerjava z letom 1983, ko je v celem letu vrednost opravljenih del znašala 198,3 milijarde dinarjev, kar je precej manj kot samo v prvih devetih mesecih lanskega leta. Če se je dinamika del tudi v zadnjem kvartalu lanskega leta ohranila na ravni prvih devetih mesecev, potem z gotovostjo lahko trdimo, da se bo devizni priliv od gradbeništvu in projektive v lanskem letu povečal za četrtno glede na leto poprej. To bo pomemben doprinos gradbeništvu k uresničevanju stabilizacijske politike.

Na naših projektih v tujini je sodelovalo 37.300 delavcev, od tega jih je bilo 26.600 iz Jugoslavije. Leto prej je to razmerje znašalo 50.200:29.200, kar nam pove, da so naše gradbene delovne organizacije za več opravljenega dela angžirale manjše število delavcev in s tem poslovala racionalnejše in ekonomičnejše.

Glede na obseg del je prišlo tudi do spremembe udeležnosti posameznih republik pri delih v tujini. Srbska gradbena operativa je opravila 1983. leta 32,2 odstotka vseh del, ki so jih naša podjetja opravila v tujini, hrvaška 21,3 odstotka, podjetja iz Bosne in Hercegovine 17,2 odstotka, četrta je Slovenija, na ostale republike in pokrajini pa odpade manjši delež.

V prvih devetih mesecih lanskega leta je gradbena operativa Srbije svoj delež še povečala in to na 42,2 odstotka, druga je Bosna in Hercegovina s 17,5 odstotka, Slovenija se je prebila na tretje mesto, ki ga deli z hrvaško s 15,3 odstotka.

In kje so jugoslovanski gradbeniki največ delali? Od že uvodoma omenjenega skupnega zneska 283,2 milijarde dinarjev odpade na razvite dežele le 15 milijard, na socialistične dežele 27,1 milijardo in na dežele v razvoju 241,1 milijardo.

Razčlemba po državah izpostavi Irak v katerem smo opravili 38,8 odstotka vseh opravljenih del v tujini, kar je 110 milijard dinarjev, na drugem mestu je Libijska Arabika s 61,3 milijarde dinarjev, sledi Alžir z 32,7 milijarde itd. Od evropskih dežel je na prvem mestu Sovjetska Zveza, kjer znaša vrednost pogodbenih del 17,2 milijarde dinarjev. Od ameriških držav je na prvem mestu Peru z vrednostjo del v višini 3 milijarde dinarjev.

Na koncu lahko zaključimo, da se iz leta v leto nastop gradbenikov na tujih tržiščih še stopnjuje, s tem pa se večajo tudi devizni prilivi. Za pričakovati je, da se bo ta trend nadaljeval tudi v letošnjem in prihodnjih letih.

R. Guzina

Razmišljanje

Razvoj in kar je vštric

Zasuk k množični inventivni dejavnosti omogočajo spodbujevalni ukrepi

Ob eksploziji znanja, ki jo bolj opazujemo kot pa doživljamo, se obdamo z ravnodušnostjo in neprizadetostjo, se obračamo v stran, mižimo, a le navidezno. »Znanje je neposredna proizvodna sila,« to vedo že skoraj vsi, je hit dneva, vsak dan bolj popularen. V našem glasilu ostaja rubrika na to temo v glavnem nepopisana, kar precej bela. Doklej še, zakaj, čemu?

Ravnodušnost — kot rečeno — je le navidezna. Nismo najbolj navdušeni za glasno agitatorstvo, vendar si akcij želimo. Marsikdo do tehnikov in inženirjev, ta ali oni talent iz tehniške baze, iz združbe potencialnih inovatorjev in ustvarjalnih ljudi, se sprašuje, kako slediti svetovnemu utripu stroke, kako se spopadati z razvojno krizo, kako zmanjševati tehnološko okorelost, kako si znati svobodno, samostojno in neodvisno odrezati zaslužen kos kruha.

Torej akcij in kruha.

Govorilo bi se naj o živem in množičnem inovatorstvu, o nespehah moških celicah in tudi o uravnljivosti, ki vodijo in usmerjajo razvojne tokove, o krmarjih, ki naj bi bili zanesljivi. Povedano v žargonu, poudarjena in izpostavljena naj bo debata o »subjektivnih silah«.

Seveda še nismo pri tabujih, če samo izražamo želje in skrbi o kadrovstvu. Kadri in razvojna politika — eno brez drugega ne obstoja! Kadar smo pri kadrih, mislimo na

Prva akcija v okviru Gradisovih jubilejnih 40 let je že uspešno zaključena. V lanskem letu je bilo končno posredovanje vseh novoletnih izdaj pravočasno, tako da smo v inf. propagandnem oddelku, ki je akcijo izpeljal, lahko ustregli tudi vsem, ki so naknadno naročali izdajo. Tudi kvaliteta je bila nekaj boljša, tako da je bila večina naročnikov in tudi dobitnikov zadovoljnih.

Seveda to ni bila edina akcija, saj je bilo potrebno vrsto akcij začeti že v lanskem letu, da bi bil celoten program izpeljan tako, kot sta si ga postavili obe komisiji.

Od aktivnosti, ki se nanašajo na komisijo za proslavo lahko zapišemo, da so bile podpisane že pogodbe za izdelavo filma Gradisovih 40 let, s televizijo o propagandnih akcijah na TV, s Cankarjevim domom pa opravljena rezervacija za samo proslavo, ki bo 5. oktobra.

Za pripravo filma so bili posredovani že vsi podatki, tako da je v izdelavi že okvirni scenarij za snemanje filma. Tokratni film ne bo samo naštevanje objektov, temveč bo skozi glavne naše dejavnosti: energetske

objekti, premostitveni objekti, industrijska in stanovanjska gradnja, pomorska gradnja in tujina. V vseh teh bodo poudarjene predvsem naše kvalitete (dobra priprava dela, razvoj, izpolnjevanje rokov, kvaliteta in strokovnost).

Od reklamnih aktivnosti, ki bodo podane na TV, naj na prvem mestu zapišemo, da se bo naš znak v TV uri pojavil že v februarju in nato še v juniju, v mesecu septembru pa bomo kot sponzorji vremena prikazovali skozi video spote naš program dejavnosti.

Tudi komisija za celostno podobo je bila pred koncem leta precej aktivna, saj je bilo potrebno podpisati pogodbo z izvajalcem že v lanskem letu, da bi bili rezultati možni že v prvi polovici leta. Studio marketing DELO kot izvajalec akcije je imel v decembru tudi že predstavitev, kjer so na podobnem primeru pokazali svoje delo. Na osnovi zadolžitve je bila izvedena tudi že inventarizacija, ki pa jo bo potrebno še dopolniti.

O drugih akcijah bomo sproti obveščali naše bralce.

Matija Krnc

obetaven razvoj. Če smo pri razvoju, preštevamo in ocenjujemo kadre.

Za lažje razumevanje si osvežimo zahtevnostne stopnje razvojne politike.

Najpreprosteje je spremljati razvoj znanja brez posebnih ambicij, kar počnemo ljubiteljsko skoraj vsi. Zahtevnejše in stroškovno že programirano je aktivno izobraževanje in specializacije v namenom, da bi se vzgojili za inovacijsko delo. Od tu dalje se pojavljajo prve aktivne udeležbe pri zakoličevanju perspektivnih programov delovne organizacije, znanje se prenaša v sfero odločanja.

Ze dosti zahtevne so oblike mednarodnega sodelovanja, najpogosteje v obliki licenčnega partnerstva. In končno, najzahtevnejše je neodvisno in samostojno razvijanje novih tehnologij, se pravi spopiranje v trdem boju za tehnološko neodvisnost in enakopravnost.

Nove tehnologije so vse bolj komplicirane in interdisciplinarne. Gradbeniki sami, brez sodelovanja strojnikov, kemikov, ekonomistov, tid., si lahko še tako prizadevamo, a ne bomo prestopili Rubikona.

Zato toliko vročičnega razmišljanja o kadrih, o tem, kako najbolj jasno izraziti potrebo po najvišje izobraženih ljudeh, o tem, kako zviševati izobrazbeno strukturo v Gradisu. Povsem naravno bi bilo, enako

kar počenjajo velike firme na Zahodu, da krmilne palice prevzemajo magistri in doktorji, se pravi taki ljudje, ki so že dokazali, da znajo uporabljati vrhunsko znanje svoje stroke.

Morda bo padel očitek, da se igramo z visokoletečimi, vzvišenimi, preuranjenimi, nedozorelimi željami, pa si ponovno preberimo znano ugotovitev: »V današnjem svetu smo objektivno uspešni, če dosežemo visoko kakovost izdelkov in storitev ob konkurenčnih cenah.« In spet smo tam, kjer se govori o visoki izkoriščenosti »človeškega faktorja«, o koncentraciji in operativni uporabnosti razpoložljivega znanja, o tem, kaj vse neločljivo prinaša k razvoju materialne proizvodnje.

Visoki in bolj ambiciozno postavljeni razvojni cilji bi morda sprožili večjo živahnost duha znotraj delovne organizacije. Perspektivo bi zaslužili odlični mladi diplomanti, zaživelo bi podiplomsko izobraževanje, našel bi se denar za izpopolnjevanje v tujini, za tako imenovane subspecializacije. Več bi bilo uspešnega raziskovalnega dela, ki bi se zaključevalo z magisteriji in doktorati.

Skratka, speljanih bi bilo več spodbujevalnih ukrepov za naš boljši jutrišnji dan. Seveda ne samo pri kadrovskem oplenitvenju, enako tudi v drugih smereh razvoja.

Simon Fišer

V Gradisu bomo tudi v letu 1985 nadaljevali z izobraževanjem že zaposlenih lastnih kadrov. Na osnovi dejanskih potreb TOZD in DS po izobraževanju v letu 1985 je bil pripravljen program izobraževanja za leto 1985. Ta program je bil podrobno analiziran in korigiran na Odboru za kadrovanje in izobraževanje dne 12. 12. 1984 in na konferenci kadrovske delavce dne 24. 12. 1984. V letu 1985 planiramo sledeče izobraževalne akcije:

- 1. Štipendiranje proizvodnih in neproizvodnih poklicev
2. Počitniška praksa učencev in študentov ter proizvodno delo
3. Pripravnštvo proizvodnih in neproizvodnih poklicev
4. Usposabljanje odraslih za poklic od II. do IV. stopnje zahtevnosti del
5. Študij ob delu in iz dela
6. Dopolnilno in funkcionalno izobraževanje že zaposlenih
7. Izobraževanje v zvezi z zakonskimi predpisi
8. Družbeno in ekonomsko izobraževanje
9. Politično izobraževanje
10. Izobraževanje za varno delo
11. Izdajanje raznih učnih pripomočkov (skript, brošur itd.)

Z omenjenimi akcijami želimo vzpostaviti permanentnost izobraževanja za poklic v svoji in sorodnih strokah. Da se boste lažje vključili v razne izobraževalne akcije, navajamo nekaj podatkov:

I. Razpis kadrovske štipendije za šolsko leto 1985/86

Table with columns: Naziv poklica, št. štipendij, stopnja zahtevn., and details of the scholarship program including various technical and mechanical professions.

Prošnje za štipendije je potrebno oddati posameznemu TOZD GIP GRADIS ali direktno na GIP GRADIS Ljubljana, Šmartinska 134, A — Center za izobraževanje do 30. 6. 1985. Štipendije bodo podeljene po kriterijih SaS o štipendiranju v SRS.

II. Počitniška praksa učencev in študentov ter proizvodno delo

- a) Vsi učenci štipendisti UO so obvezni v Gradisu opravljati med šolskim letom proizvodno delo in delovno prakso v enem izmed TOZD Gradisa. Razpored pripravi Center za izobraževanje.
b) Vsi štipendisti Gradisa proizvodnih in neproizvodnih poklicev morajo opraviti enomesečno počitniško prakso v času šolskih počitnic. Razpored pripravi Center za izobraževanje

III. Tečaj in seminarji, organizirani v okviru delovne organizacije za pridobitev izobrazbe

- Tečaj za VK delavce — skupinno vodje začetek 21. 1. 1985 — 15. 3. 1985

Razpis tečajev in seminarjev za leto 1985

- Tečaj za kompresoriste
— tečaj za signaliste
— tečaj za postavljanje kovinskih odrov

- tečaj za voznike viličarjev
— tečaj za konzolna dvigala
— tečaj za instruktorje učencev (1. 4. 1985)

Prijave za posamezne tečaje je potrebno oddati kadrovske službi v TOZD — ta jih nato po razpravi na komisiji za delovna razmerja posreduje Centru za izobraževanje.

Po dogovoru s TOZD-i je mogoče posamezne tečaje posebej planirati po času in kraju izvedbe. Tečaj za PU delavce je možno izvesti v TOZD — ob delu, če TOZD sestavi kompletno grupo tečajnikov. Poleg vsega navedenega bomo v letu 1985 organizirali vrsto drugih krajših tečajev in seminarjev za izpopolnitev znanja iz stroke. Datume za te tečaje bomo sporočili pravočasno.

IV. Pripravljalni seminarji in strokovni izpiti iz tehničnih strok

Zakon o graditvi objektov je s 16. čle-

PROGRAM PRIPRAVLJALNIH SEMINARJEV ZA STROKOVNE IZPITE GRADBENE STROKE

- 1. seminar: 14.—18. januar 1985
2. seminar: 18.—22. februar 1985
3. seminar: 18.—22. marec 1985
4. seminar: 8.—12. april 1985
5. seminar: 20.—24. maj 1985
6. seminar: 16.—20. september 1985
7. seminar: 21.—25. oktober 1985
8. seminar: 18.—22. november 1985
9. seminar: 9.—13. december 1985

IZPITNI ROKI ZA STROKOVNE IZPITE GRADBENE STROKE

Table with columns: Zap. št., Prijave do, Klavzurna naloga, and Ustni del. Lists exam dates for various construction trades.

Pripravljalni seminarji za strokovni izpit strojne stroke za področje INSTALACIJE, ENERGETIKE, TRANSPORTA in TEHNOLOGIJE.

Seminarji so:
4. 2. 1985 — 8. 2. 1985
8. 4. 1985 — 12. 4. 1985
7. 10. 1985 — 11. 10. 1985
9. 12. 1985 — 13. 12. 1985
Predavanja na seminarjih so od 8,00 do 18,00 ure. Udeleženci prejmejo ob pričetku seminarja ustrezno »seminarsko gradivo«.

Izpitni roki za strokovne izpite STROJNE STROKE

- I. S. 85 — klavzurna naloga 16. 3. 1985
II. S. 85 — klavzurna naloga 8. 6. 1985
III. S. 85 — klavzurna naloga 12. 10. 1985
IV. S. 85 — klavzurna naloga 7. 12. 1985

nom uvedel obveznost strokovnega izpita za vse tiste kadre, ki izdelujejo tehnično dokumentacijo (projekte) in ki kontrolirajo to dokumentacijo, pa tudi za vse odgovorne vodje del in za nadzorne organe investitorjev. Družbeni dogovor ureja program in način opravljanja strokovnih izpitov delavcev vseh tehničnih strok pri delih, ki jih navaja zakon.

To so tehniki, inženirji, diplomirani inženirji, ter delavci z akademskimi naslovi iz tehničnih strok. Strokovne izpite vodi programsko izpitni odbor. Izpite je treba polagati pred izpitnimi komisijami za posamezne stroke. K izpitu se lahko prijavijo kandidati, ki imajo predpisano delovno prakso po končanem študijskem programu. K izpitu so štoli: tehniki in inženirji 3 leta, diplomirani inženirji 2 leti, nosilci akademskih naslovov pa 1 leto. Strokovni izpit je pri smen in usten.

V sodelovanju z izpitnim odborom pri Gospodarski zbornici Sloveniji bodo v letu 1985 strokovni izpiti, gradbeno, in strojno stroko kakor sledi:

PROGRAM PRIPRAVLJALNIH SEMINARJEV ZA STROKOVNE IZPITE GRADBENE STROKE

- 1. seminar: 14.—18. januar 1985
2. seminar: 18.—22. februar 1985
3. seminar: 18.—22. marec 1985
4. seminar: 8.—12. april 1985
5. seminar: 20.—24. maj 1985
6. seminar: 16.—20. september 1985
7. seminar: 21.—25. oktober 1985
8. seminar: 18.—22. november 1985
9. seminar: 9.—13. december 1985

IZPITNI ROKI ZA STROKOVNE IZPITE GRADBENE STROKE

Table with columns: Zap. št., Prijave do, Klavzurna naloga, and Ustni del. Lists exam dates for various construction trades.

V. Dopolnilno izobraževanje Usposabljanje poslovnih in drugih vodilnih kadrov v gospodarstvu

Gospodarska zbornica Slovenije nadaljuje tudi v l. 1985 s programi usposabljanja poslovnih organov in drugih vodilnih kadrov v gospodarstvu v okviru Centra za usposabljanje vodilnih delavcev na Brdu pri Kranju. V centru bodo v skladu s skupnimi dogovori z drugimi udeleženci Družbenega dogovora o ureditvi izvajali štiri programe usposabljanja:

- za poslovne delavce,
— za kadrovske delavce,
— za finančne delavce in
— za tehnično-tehnološke delavce.

Časovni razpored seminarjev je na slednji:

Poslovni delavci:

Table with columns: MESECI, TERMINI, and SKUPINA UDELEŽENCEV. Lists exam dates for business employees.

Kadrovske delavci:

Table with columns: MESECI, TERMINI, and SKUPINA UDELEŽENCEV. Lists exam dates for staff employees.

Finančni delavci:

Table with columns: MESECI, TERMINI, and SKUPINA UDELEŽENCEV. Lists exam dates for financial employees.

Tehnično-tehnološki delavci:

Table with columns: MESECI, TERMINI, and SKUPINA UDELEŽENCEV. Lists exam dates for technical-technological employees.

VI. Program usposabljanja zunanjetrgovinskih delavcev v Radencih, Ljubljani in Portorožu

Table with columns: PROGRAM, TERMINI, and RADENCI. Lists training programs for foreign trade employees.

B — PROGRAM

Table with columns: B1, B2, and Radenci. Lists programs for foreign trade employees.

C — PROGRAM

Table with columns: C1 to C21 and Radenci. Lists various training programs.

Center za usposabljanje zunanjetrgovinskih delavcev v gospodarstvu ima sedež v Radencih v hotelu Radin. Center usposablja vse zunanjetrgovinske delavce. V pripravljanih seminarjih — programih A usposablja kandidate za polaganje obveznega zunanjetrgovinskega izpita in organizira polaganje strokovnih izpitov ter preizkus znanja tujega jezika.

Poglobitveni in aktualni seminarji so namenjeni zunanjetrgovinskim delavcem s posebnimi pooblastili in odgovornostmi, ki opravljajo dela in naloge doma in v tujini ter drugim strokovnim delavcem, ki jih morajo imeti OZD za opravljanje določenih poslov v zunanjetrgovinskem prometu.

Program B
4. Poglobitveni informativni seminar — program B-1 je namenjen delavcem, ki v zunanjetrgovinski dejavnosti opravljajo zahtevne naloge in opravila. Seminar traja 8 delovnih dni ter zajema aktualna tematska področja zunanjetrgovinskega prometa.

Program A

1. Pripravljalni seminar za opravljanje strokovnega izpita — program A posreduje znanja in informacije, ki so potrebna za uspešno opravljanje zunanjetrgovinskega strokovnega izpita. En seminar poteka v Ljubljani 2x tedensko v popoldanskem času, ostala seminarja pa sta intenzivna in trajata po 12 delovnih dni.

2. Strokovne zunanjetrgovinske izpite morajo opravljati vsi delavci, ki žele opravljati dela in naloge v zunanjetrgo-

vinskem prometu pa nimajo pogojev po odloku o minimalni strokovni izobrazbi zunanjetrgovinskih delavcev. Strokovne izpite polagajo v Ljubljani.



Tečajniki za tesarski poklic v tozdu GE Ravne na Koroškem. Foto: R. L.

Vtisi s seminarja

Obveščanje ni v vseh tozdih enako razvito

V Gradisu bomo morali na tem področju še veliko narediti

13. in 14. decembra smo se na Pohorju v našem počitniškem domu zbrali člani uredniškega odbora Gradisovega vestnika, Odbora za informacije — to je organa na ravni delovne organizacije — in predsedniki ali vsaj člani komisij za obveščanje iz Gradisovih tozdov.

Namen seminarja oziroma posvetovanja je bil, da se delavci, ki se v Gradisu tako ali drugače ukvarjamo z informiranjem, med seboj spoznamo (v lanskem letu so bili praktično povsod imenovani novi odbori), se med seboj pogovorimo o stanju in razvitosti obveščanja v posameznih okoljih, morebitnih težavah, problemih in svojih načrtih ter se seznanimo s primernimi načini, vsebino, obliko in zbiranjem oziroma razširjanjem informacij, potrebnih za vsakdanje delo in samoupravljanje.

Pogovarjali smo se tudi o razširitvi dopisniške mreže za Gradisov vestnik, spoznali njegovo nastajanje od zasnove vsebine do prejema iz tiskarne, videli o tem celo video-posnetek, ob zaključku zelo delovnega seminarja pa ocenili, da je bil le-ta za vse prisotne zelo koristen, kot tudi, da se bo treba v letošnjem letu pogovoriti še o marsičem, da bo obveščanje v naših tozdih zaživelo tako kot bi si želeli.

Prvotno predvideno sodelovanje Centra za razvijanje obveščanja v združenem delu je zaradi obolevnosti predavatelja odpadlo.

Vodenje in izpeljavo seminarja sta v celoti prevzela naša delavca iz Oddelka za informiranje v Gradisu Cveto Pavlin in Gojmir Bernot, ki sta članom komisij za informiranje tudi omenila njuno pripravljenost pomagati jim pri oblikovanju ustreznega sistema obveščanja v tozdih.

V nekaterih Gradisovih tozdih (GE Maribor, GE Celje) imajo člani komisij že veliko izkušenj — občasno izdajajo celo tozdove biltene.

Drugod spet se v tozdih še vedno dajejo okrog vprašanj, kdo je pravzaprav odgovoren za obveščanje, kako priti do potrebnih informacij, kakšna naj bo vsebina in podobno.

Nekateri člani komisij so tudi odkrito povedali, da jih skrbijo njihove funkcije, češ da je pri njih boljje molčati o zadevah, ki sicer ne sodijo med takoimenovane tabu-teme. In tako naprej.

Največ smo se menili o tem, kako priti do potrebnih informacij — pri kom jih iskati, kako jih (pre)oblikovati in posredovati naprej, zapo-

mnili smo si tudi, da jih moramo pogosto preverjati (da so točne), primerno dolge in podobno, ter da imajo vodstveni, vodilni in strokovni delavci dolžnost posredovati informacije vselej, ko se za to izkaže potreba.

Posamezne teme predavanj in potem še diskusije so bile zelo zanimive, na podlagi teh pa bo lahko vsak udeleženec v tozdu, v njegovi komisiji, vedel predlagati, kaj naj bi prvenstveno naredili. Če za primer navedemo oglasne deske: Se povsod ve, kdo skrbi za njih? So postavljene na prava mesta? So sporočila in obvestila sprotna, sveža in primerna? Ali pa na primer naš časopis Gradi-

sov vestnik: ko pride na tozd, traja včasih zelo dolgo, predno pride — če pride — tudi na najbolj oddaljeno gradbišče. In če v prejšnji ali tekoči številki ni kakega delovnega dosežka ali vesti iz posameznega tozda, to še ne pomeni, da je temu vzrok novinar, ki ga o zadevi niti nismo obvestili... Gradisov vestnik je resda naše glasilo in nam je (brezplačno) vsem dostopen, kar pa pomeni tudi, da lahko vsakdo napiše kak prispevek vanj, oziroma predlaga temo, o kateri naj bi se pisalo...

Ugotoviti moram, da člane komisij za informiranje v tozdih čaka veliko dela, predno bodo dosegli izboljšanje informiranja povsod, kjer je to potrebno. Upamo in želimo pa si, da bi se to zgodilo čimprej, saj to koristi vsem članom velike družine GIP Gradis.

J.K.



Razmišljanje o seminarju na Pohorju

Neobveščene komisije za obveščanje

Mar mora res šele kritična situacija v tozdu ali delovni organizaciji dati obveščanju pravi pomen? Če bi ocenjevali obveščanje v Gradisu po delu komisij za obveščanje po tozdih, bi bili nad obveščanjem razočarani. Pa na srečo ni tako. Levji delež opravi uredništvo Gradisovega vestnika, več pa naj bi v bodoče naredile tudi tozdove komisije za obveščanje, saj če ni informacij iz tozdov, potem je tudi obveščena na ravni Gradisa slabša.

Čeprav zaradi nenadne obolevnosti predavatelja Centra za razvijanje obveščanja v združenem delu, seminar za člane komisij za obveščanje v gradisovih tozdih ni potekal tako kot je bilo prvotno zamišljeno, pa je vendarle dosegel svoj namen, saj sta v vlogi predavateljev nastopila oba Gradisova novinarja. Od predvidenega števila 40 udeležencev je na posvetovanju sodelovalo le 17, kar pa je bilo dovolj, da smo dobili pravo sliko obveščanja v Gradisu. Večina jih je bila imenovana letos prvič, le trije so bili taki, ki so vedeli kakšno je njihovo delo.

In kakšno naj bi bilo njihovo delo? Čisto preprosto. Skrbeti za čim hitrejši, objektivni, resnični in pravočasen prenos informacij znotraj tozda in v sodelovanju z uredništvom Gradisovega vestnika. Sliši se res preprosto, resnica pa je precej drugačna.

Na posvetovanju smo slišali marsikaj dobrega, veliko pa tudi slabega na račun obveščanja v Gradisu. Izjema je bil le predstavnik GE Kopra, ko je govoril o obveščanju v

njihovem tozdu. Po njegovih besedah je pri njih »po pred leti kritični situaciji« obveščanje delavcev sedaj dobro organizirano — pretok informacij v sindikalnih skupinah je urejen na vsakem gradbišču.

V kolikšni meri vpliva tako obveščanje na samoupravne odločitve? Recimo, da smo verjeli izjavam predstavnika kopske komisije za obveščanje, ostaja pa nam odprto vprašanje ali je bila res potrebna »kritična situacija« pred leti, da je obveščanje dobilo pravi pomen? Ali bo potrebno počakati, da bo tudi drugod zaškripalo, da bodo spremenili mišljenje o nujnosti obveščanja?

Posvetovanje na Pohorju je pokazalo, da je še vedno preveč informacij, »ki še niso za objavo«, ali pa so poslovna tajna. Ali je tudi slab zaključni račun poslovna tajna? Ni in ne more biti. Lahko je govoriti o dobrem obveščanju takrat, ko gre vsem dobro, nekoliko težje in bolj boleče pa takrat, ko so rezultati slabši. Vsekakor je informacija manj boleča, če je pravočasna in objektivna. Hitreje lahko ukrepamo, pa tudi neresničnim govoricam se izognemo.

Udeleženci posvetovanja so si bili edini, da je Gradisov vestnik dosegel precejšen kvaliteten nivo, katerega mora ohraniti tudi v prihodnje, saj ga delavci radi bero in zvedo marsikaj zanimivega o dogajanju v Gradisu. Popestriti ga bo potrebno še s številnejšimi informacijami iz vseh naših tozdov, za kar bodo poskrbeli prav udeleženci tega posvetovanja.

Žal smo slišali tudi nekaj novic, katerih avtorji ne bi bili radi imenovani, češ da bodo imeli v kolektivu zaradi tega samo težave. Sprašujemo se lahko, kdo jim bo delal težave in kakšne težave bodo to? Seveda bi bilo potrebno take informacije preveriti in osvetliti z obeh strani. Nepreverjene ali celo izmišljene informacije pa zatreti že v kralju. Prevečkrat radi uporabljamo besedi »sliši se« ali pa »v tozdu se govori«, ne da bi se prepričali o verodostojnosti informacije. To je tudi ena izmed nalog članov komisije za obveščanje. Napake delamo ljudje in ljudje imamo že od rojstva svoje ime in priimek.

Kakorkoli že, seminar je pokazal, da bo potrebno še veliko dela na področju obveščanja in upajmo lahko, da bodo novo izvoljeni člani komisij za obveščanje dobro opravljali svoje delo. Del seminarja, ki je zaradi boleznih predavatelja tokrat odpadel, bo potrebno v kratkem obnoviti.

Franjo Štromajer

Zaklonišča morajo biti brezhibna ob vsakem času

Osnovne higiensko-tehnične zahteve v zakloniščih

Sodobno orožje in oborožitvena tehnika omogočata istočasen napad na celotno ozemlje in ne samo na oborožene sile. Cilji napada so tudi civilno prebivalstvo in materialno-ekonomski potenciali — objekti. To posebej velja ob uporabi sredstev za množično uničevanje, kot je jedrsko, kemično in biološko orožje.

Človek je odločujoči dejavnik v vojni, in zaradi tega nenehno iščemo možnosti učinkovite zaščite prebivalstva. V sedanjih možnostih te zaščite imajo zaklonišča izredno veliko vlogo. V drugi svetovni vojni so bila zaklonišča množično uporabljena, čeprav le za krajši čas, uro ali več, redko 24 ur.

V morebitni vojni bo bivanje v zaklonišču zaradi lastnosti orožja, kot je jedrsko-kemijsko—biološko orožje, bistveno podaljšano, predvideva se tudi 14 in več dni, zaradi močne kontaminacije in sevanja.

Zaklanjanje prebivalstva in materialnih dobrin je ukrep civilne zaščite, od katerega je v največji meri odvisna uspešna zaščita ljudi in materialnih dobrin pred vojnimi dejstvi oziroma učinki napadalnih sredstev. Uspešna zaščita pa seveda ni odvisna od števila zaščitnih objektov oziroma zakloniščnih kapacitet, ampak tudi od vrste objektov (glede na kvaliteto zaščite), opremljenosti, funkcionalne usposobljenosti in pravilne uporabe.

Funkcionalna usposobljenost predvsem zaklonišč osnovne zaščite, ki so atestirana, pomeni, da vse naprave in oprema v zaklonišču brezhibno delujejo in da imamo usposobljene ljudi v zaklonišču, ki znajo napraviti pravilno uporabljati. Funkcionalna usposobljenost je torej odvisna od rednega vzdrževanja in od pravilnega delovanja vseh naprav in opreme v zaklonišču.

Vse to naj bi zagotavljala ekipa za uporabo in vzdrževanje zaklonišča, katere osebno in materialno formacijo, kakor tudi učni načrt za njeno usposabljanje predpisuje zaenkrat še veljavni akt »Osebnostna in materialna formacija enote za uporabo in vzdrževanje zaklonišč in učni načrt za enote za uporabo in vzdrževanje zaklonišč« (RSLO Ljubljana, številka 850-85 z dne 14. 5. 1979 — novelirano v letu 1984). Ekipa je v sestavi oddelka, ki ga vodi komandir oddelka. Sama ekipa za uporabo in vzdrževanje zaklonišč ima (po novem predlogu formacije, ki predvideva stalno delovanje enote v treh izmenah) od tri do pet ljudi, v zaklonišču pa deluje od ene do treh ekip (v odvisnosti od kapacitete zaklonišč).

Osnovne higiensko-tehnične zahteve v zakloniščih

Sodobno zgrajeno zaklonišče mora zagotoviti zaščito pred učinki

vseh vrst orožja, kot tudi pred RKB kontaminacijo in sevanjem iz zunanjega okolja. Notranja ureditev in oprema morata zagotoviti vsaj minimalne higienske razmere, posebej v primeru daljšega bivanja v zaklonišču. Te zagotovimo s:

- preprečevanjem RKB kontaminacije in sevanja,
- zadostno količino svežega in čistega zraka,
- primernimi ali vsaj minimalnimi mikroklimatskimi razmerami,
- zdravo pitno vodo,
- zadostno količino hrane,
- minimalnimi možnostmi za osebno higieno,
- zagotovljenim odstranjevanjem odpadnih snovi in odplak,
- osvetlitvijo zaklonišča,
- vsaj minimalnimi možnostmi za počitek in psihofizično rekreacijo,
- osnovno medicinsko pomočjo.

Škodljivi vplivi na človeka med bivanjem v zaklonišču lahko prihajajo od zunaj ali nastanejo znotraj samega zaklonišča, tudi zaradi sprememb v obnašanju ljudi.

a) Zunanji škodljivi vplivi:

- rušilni učinek ob eksploziji, ki lahko poškoduje zaklonišče oz. naprave v zaklonišču,
- učinki radiološke kontaminacije in sevanja,
- vdor strupenih plinov ali bioloških agensov,
- delovanje zunanje visoke temperature zaradi toplotnega vala oziroma požarov v bližini zaklonišča.

b) Notranji škodljivi vplivi:

- onesnaženje zraka zaradi kopičenja CO in CO₂,
- občutno zmanjšanje koncentracije kisika,
- kopičenje vlage,
- povišana temperatura zraka,
- pojav hrupa (agregati, filtroventilacijske naprave),
- kopičenje odpadnih snovi, širjenje neprijetnega vonja,
- pospešeno razmnoževanje bolezenskih klic ter nevarnost zaradi nalezljivih bolezni.

Ekipa za uporabo in vzdrževanje zaklonišča mora stalno skrbeti za uporabno stanje zaklonišča in opravljati nujna vzdrževalna dela in popravila, razen nujnih strokovnih del, kot je preverjanje funkcionalnosti zaklonišča in vseh njegovih bistvenih elementov.

Qb neposredni vojni nevarnosti ali v vojni mora ekipa za uporabo in

vzdrževanje zaklonišča skrbeti za redno vzdrževanje zaklonišča v uporabnem stanju. To opravlja po navodilih za uporabo in vzdrževanje zaklonišča. Opravlja posamezne

preizkuse v zaklonišču, tako da je zaklonišče vedno pripravljeno za uporabo (poskusno obratovanje FVN, testiranje tesnosti, pravilno delovanje ventilov...). S.K.

Društvo upokojencev GIP Gradis

Ustanovili komisije, oblikovali programe

Informacije: vsak 1. in 3. ponedeljek med 10. in 13. uro na številki (061) 443-722

Odbor Društva upokojencev GIP Gradis je imel v minulem mesecu in tudi letu svojo redno sejo v gosteh — v prostorih tozda GE Celje. Za prisrčen sprejem se temu kolektivu iskreno zahvaljujemo!

Odbor društva sestavljajo predsedniki posameznih komisij ter predsedniki pododborov, ki delujejo v posameznih tozdih ali skupinah tozdov. O tem, kako so sestavljeni posamezni pododbori in kdo so predsedniki, bomo kaj več zapisali kdaj drugič.

Na seji smo obravnavali predvsem problematiko v zvezi z organizacijo društva in delom v društvu. Že pred to sejo smo si bili razdelili zadolžitve in za sejo pripravili osnutke letnih programov dela posameznih komisij, ki so pa obravnavi doživeli nekatere dopolnitve oziroma popravke, nato pa bili sprejeti.

Za leto 1985 so bile oblikovane naslednje komisije:

- komisija za informiranje
- komisija za socialno problematiko in družbeni standard
- komisija za rekreacijo in letovanje
- komisija za strokovno pomoč
- komisija za organizacijo proslav, družabnih prireditev in tovarniških srečanj.

Komisije naj bi z delom po programih pričele takoj.

Upokojitev vsakdo doživlja po svoje — tega mejnika, če so zdravi, se mnogi veselijo. Toda že nekaj mesecev zatem se začnejo vezi z delovno organizacijo in nekdanjimi sodelavci rahljati, posebno še, če je kraj njegove nekdanje zaposlitve daleč od stalnega prebivališča, višina pokojnine pa je tako ali tako vprašanje zase.

V gradisu prevladujejo zaposleni »z vseh vetrov« oziroma delavci tudi drugih republik. Za mnoge se vez s kolektivom prekine takoj, ko odidejo v pokoj. Delavci iz Slovenije imajo več možnosti, da se mimogrede tu in tam še oglasijo. Zato pozdravljamo ustaljeno prakso, da tozdi oziroma sindikat vsako leto organizira srečanje svojih nekdanjih delavcev — v tozdih se organizira ogled kakega gradbišča ali objekta, morda kosilo, kulturni program...

Gradisovi upokojenci že zdaj niso ostajali pozabljeni, z dejavnim delom Društva in njegovih komisij pa bo mogoče še bolje slediti življenje nekdanjih članov kolektiva in njihove življenjske razmere.

Društvo izrablja to priložnost tudi za zahvalo za dodeljeno finančno pomoč, ki bi omogočila izpeljavo programov komisij in pododborov, hkrati pa obvešča vse upokojence GIP Gradis, da lahko vsak prvi in tretji ponedeljek v mesecu med 10. in 13. uro dobe nekatere informacije tudi po telefonu (061) 443-722. V navedenih dneh in urah se lahko zglasite tudi osebno na tozdu OGP — Obrat gradbenih polizdelkov, Industrijska 2, Ljubljana. To je v neposredni bližini poslovne stavbe Gradisa ob Šmartinski 134a.

Zainteresirane bi opozorili še na tole. V Gradisovem vestniku je bila že omenjena možnost letovanja v republiškem Domu Upokojencev v Izoli. Če se bo kdo odločil in želi preživeti nekaj dni v tem domu, se mora obrniti na občinsko zvezo upokojencev v svoji občini. Tam bo dobil vse potrebne informacije o času, ceni in regresu, ki pa mu pripada le, če je član Društva upokojencev v svoji krajevni skupnosti.

Odbor vošči in želi vsem mnogo sreče, uspehov, zdravja, predvsem pa mir v letu 1985!

L.Š.

Sestali se je koordinacijski odbor aktivov invalidov v Gradisu

Prejeli priznanje zveze društev invalidov SRS

V javni razpravi osnutek pravilnika, ki naj bi zakoličil postopke za uveljavljanje pravic

Tik pred novim letom, 13. decembra 1984, so se sestali delegati koordinacijskega odbora Aktivov invalidov Gradisa. Na tej seji, ki je bila v Ljubljani, je Zveza društev invalidov SR Slovenije izročila našemu Koordinacijskemu odboru priznanje za njegovo aktivno delovanje.

Poleg tega je bila podana informacija o seji predsedstva ZDI Jugoslavije, delegati pa so razpravljali tudi o zapletu ob odmeri nadomestil zaradi manjšega OD na drugem ustreznem delu.

K osnutku pravilnika o postopku za uveljavljanje pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki ga je skupščina SPIZ sprejela 27. 11. 1984, je Oddelek za soc. in zdravstveno varstvo pripravil pripombe in mnenja, ki so jih navzoči delegati soglasno potrdili.

Obravnavano je bilo tudi poročilo o dejavnosti aktivov invalidov med 2. in 3. sejo koordinacijskega odbora.

Seje koordinacijskega odbora sta se udeležila tudi podpredsednik ZDI SR Slovenije, tov. Viljem Medved, in predsednik Društva invalidov Moste-Polje tov. Ivan Pušnik.

Koordinacijski odbor aktivov invalidov je bil prijetno presenečen ob sporočilu, da mu je Zveza društev invalidov SR Slovenije podelila priznanje; le-tega vsekakor ni pričakoval, vsaj v tako kratkem času delovanja ne.

Zavedamo se, da se z aktivni invalidov in njihovim delovanjem še nismo uspeli uveljaviti v vseh sredinah ter, da nas tu čaka še veliko dela kot tudi, da bomo morali zahteve po izpolnjevanju naših stališč v prihodnje ostreje postaviti pred ustrezne strokovne službe in druge samoupravne organe. Naloge koordinacijskega odbora pa bomo morali usmerjati zlasti na skupna izhodišča glede strokovnejskega izvajanja invalidskega varstva v vseh tozidih.

Né glede na vse težave pri izpolnjevanju nalog in zaznavanju problemov lahko ugotovimo, da smo v relativno kratkem času vendarle dali svoj prispevek k reševanju invalidske problematike. Boljše ali slabše delovanje aktivov pa je v marsičem odvisno tudi od sodelovanja kadrovske službe, služb varstva pri delu in osnovnih organizacij sindikata. Z delovanjem aktivov smo zadovoljni tam, kjer so jim v oporo in pomoč njihove kadrovske službe, kjer pa te pomoči še ni, se tudi dejavnost aktivov še ni razmahnila.

Vsekakor smo veseli priznanja, ki dokazuje, da je dejavnost naših aktivov in koordinacije bolj opažena zunaj kot v lastnih okoljih.

Ne bi bilo prav, če ne bi omenili, da gre ob tej priliki vse priznanje tudi Kadrovsko-socialni službi delovne skupnosti Skupne službe, ki je v marsičem pripomogla, kljub nekaterim posamičnim odporom, da smo prišli v Gradisu do take organiziranosti delovnih invalidov.

Priznanje je v imenu Zveze društev invalidov SR Slovenije podelil Ivan Medved, predsednik DI v občini Ljubljana Moste-Polje.

Viljem Medved, podpredsednik ZDI SR Slovenije je ob tej priložnosti podal krajšo informacijo o seji predsedstva Zveze društev invalidov Jugoslavije, ki je bila v Ljubljani. Ta seja je sovpadala s 15. letnico delovanja ZDI Slovenije, udeležili pa so se je tudi predstavniki ZDI Jugoslavije in predstavniki sindikata SR Slovenije.

VSEBINSKE TOČKE

V zvezi z odmero nadomestil zaradi manjšega OD na drugem ustreznem delu po 103. členu prej veljavnega Statuta SPIZ, ter pri odmeri akontacij za nadomestila OD za leto 1984, so delegati Koordinacijskega odbora sprejeli sklep, da se pobuda za uvedbo postopka za oceno zakonitosti 263. člena Statuta SPIZ v SR Sloveniji pošlje Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja SR Slovenije.

Dogovorjeno je bilo tudi, da bo Zveza društev invalidov Slovenije to pobudo še dopolnila s pripombami drugih aktivov invalidov oz. društev invalidov.

Na seji koordinacijskega odbora so bile obravnavane tudi pripombe in mnenja k osnutku Pravilnika o postopku za uveljavljanje pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Omenjeni osnutek pravilnika je pomemben za vse naše delavce ter tudi za strokovne službe, ki se bodo morale po pravilniku, ko bo le-ta sprejet, tudi ravnati.

Koordinacijski odbor aktivov invalidov je soglasno potrdil pripombe in mnenja k osnutku pravilnika o postopku za uveljavljanje pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, istočasno pa predlagal vsem tozdom in DS, da organizirajo javno razpravo, ki naj bi trajala 60 dni (do 31. 1. 1985). Pripombe zbira Oddelek za soc. in zdr. varstvo. Pripombe bodo ustrezno oblikovane in poslale Skupščini SPIZ SR Slovenije, ZDI SR Slovenije ter Republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije.

Najbistvenejše pripombe in mnenja, ki jih je že pripravila strokovna služba — Oddelek za soc. in zdravstveno varstvo — bi bile sledeče:

1. Premalo poudarjena aktivna vloga združenega dela.

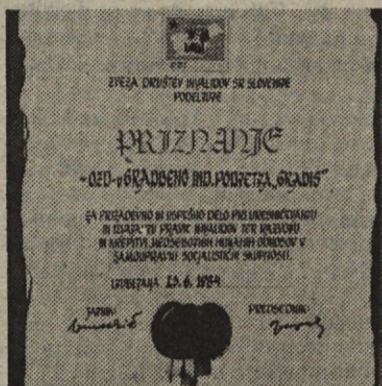
Dejstvo je, da nov sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja prenaša nekatere pravice in obveznosti neposredno na OZD, ki nosijo vso odgovornost za socialno varnost delavcev, pa le-te v samem postopku za uveljavljanje pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja nimajo pravice sodelovati.

Vsled tega se dobiva občutek, da združeno delo samo izvršuje sklepe organov in strokovnih služb SPIZ.

Zato je nujno zagotoviti vpliv, oz. sodelovanje OZD za ves čas postopka, do končne odločitve. Ker do sedaj ni bilo tako, so bila izvedeniška mnenja invalidskih komisij glede drugega ustreznega dela preohlapna in presplošna, kar je povzročalo v praksi večkrat konfliktne situacije.

2. Postopek za uveljavljanje pravic iz invalidskega in pokojninskega zavarovanja naj se začne tudi na predlog tozdom oz. delovnih skupnosti. Ze sedanja praksa to potrjuje, ko moramo delavcu napisati zahtevek za uveljavljanje posameznih pravic iz invalidskega in pokojninskega zavarovanja.

3. Glede na to, da so invalidski postopki predolgi, vključno s postopki za varstvo pravic, bi bilo potrebno določiti rok, v katerem mora biti postopek zak-



Od sprejema sklepa o dodelitvi priznanja naši DG, do vročitve je minilo skoraj 5 mesecev, kar pa ne zmanjšuje vrednosti priznanja, ki je sredi decembra prišlo v našo DO. Foto. G. B.

ljučen oz. se mora začeti izplačevati akontacija denarnih nadomestil, če je ugotovljeno, da ima zavarovanec tako pravico in ni mogoče takoj določiti njene višine.

4. Dopolniti sestavo invalidske komisije.

Pri predvideni invalidnosti (II. ali III. kategorija, spremenjena delovna zmogljivost, neposredna nevarnost za invalidnost) naj se vključi v delo invalidske komisije tudi zdravnik medicine dela, predstavnik tozda ter po potrebi tudi drugi strokovnjaki.

Seji IK bi naj prisostvoval tudi socialni delavec SPIZ-a, ki je v postopku kontaktilar s posamezno OZD.

5. Invalidska komisija poda izvedensko mnenje na osnovi medicinske dokumentacije in druge dokumentacije. Zato predlagamo, da se pojem »druga dokumentacija« nadomesti oz. natančneje definira (npr. analiza del in nalog, proizvodni proces, socialne razmere in drugo).

6. Konkretno opredeliti sodelovanje IK z OZD.

Doslej se je je to sodelovanje omejevalo na zbiranje ustrezne dokumentacije socialnega delavca v SPIZ.

7. IK se naj pri oblikovanju in izpolnjevanju metod ter izenačevanju meril in kriterijev za podajanje izvedenskih

mnenj (medicinski del) posvetuje tudi s strokovnjaki OZD: strokovnjaki s področja varstva pri delu, tehnologije, psihologije, socialne delavce in druge.

Ravno tako bi bilo koristno, če bi invalidske komisije občasno sklicevale posvetovanja s predstavniki OZD.

8. Sedanja način ko invalidski komisiji posredujemo opise del in nalog, ki ustrezajo zavarovančevi strokovni izobrazbi oz. z delom pridobljeni delovni zmogljivosti, je neustrezen in neracionalen, saj OZD ne more dati mnenja o možnosti prerazporeditve delavca na drugo ustrezno delo, ker v postopku z IK ne sodeluje.

9. Strokovno mnenje o zavarovančevih osebnih lastnostih ter mnenje o poklicni usmeritvi ali usposabljanju, bi lahko v določenih primerih dala predsedniku IK tudi OZD. To mnenje bi bilo potrebno poskrbeti tudi v primerih, če je podana neposredna nevarnost za invalidnost.

10. Sklep, ki ga o zavarovančevi zahtevi izda Odbor za uveljavljanje pravic, bi moral pri pouku o pravem sredstvu obvezno opredeljevati tudi, ali zahteva za varstvo pravic na Sklep omenjenega odbora, zadrži izvršitev sklepa ali ne (zlasti ko je ugotovljena III. ali II. kategorija invalidnosti, spremenjena delovna zmogljivost ali neposredna nevarnost za invalidnost. Pravico ugovora na sklepe Odbora za uveljavljanje pravic bi morala imeti tudi OZD.

V posebni točki dnevnega reda so predsedniki AI podali poročila o delu aktivov med obema sejama koordinacijskega odbora. Iz poročil izhaja, da lahko delovanje aktivov invalidov ocenimo pozitivno.

Poročila o delu aktivov so prikazala naslednja področja dejavnosti:

— preventivno rekreativni oddih invalidov

— pošiljanje invalidov na zdravljenje v naravna zdravilišča

— koliko delovnih invalidov prejema zjamčeni OD

— koliko delovnih invalidov je od OOZS prejelo denarno pomoč zaradi slabega ekonomsko-socialnega stanja

— izvrševanje delovnih nalog

— sodelovanje kadrovske službe v tozidih z OOZS in aktivni invalidov.



Delovodski in tehnični kader in tozda GE Koper med predavanjem 11. decembra v tamkajšnjem samskem domu. Foto: G. B.

Udeleženec okrogle mize tudi Gradis

OZD morajo biti vključene v postopek za uveljavljanje pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja

Zavod za rehabilitacijo invalidov SR Slovenije je 10. januarja letos pripravil okroglo mizo o vprašanju osnutka Pravilnika o postopku za uveljavljanje pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Udeleženci razgovora so bili predstavniki sklicatelja, Republiškega sveta ZSS, Inštituta za delo pri Pravnih fakulteti v Ljubljani, Zveze društev invalidov SR Slovenije ter predstavniki nekaterih večjih OZD. Za Gradis sta se udeležili razprave socialni delavki Mira Videtič in Danica Hlebanja.

Skupščina skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja je na 13. seji, dne 27. 11. 1984 sprejela osnutek Pravilnika o postopku za uveljavljanje pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Obenem so se delegati Skupščine skupnosti dogovorili, da je zaradi velikega pomena pravilnika, tako za zavarovance, kot za upokojence, za sprejem tega samoupravnega splošnega akta potrebna daljša javna razprava.

Zavod za rehabilitacijo invalidov — TOZD Center za usposabljanje in rehabilitacijo invalidov je, zavedajoč se aktualnosti predlaganega osnutka, pripravil dne 10. 1. 1985 okroglo mizo, strokovni razgovor o omenjenem pravilniku. V pogovoru naj bi se skozi dialog o vseh odprtih vprašanjih izoblikovala jasnejša skupna stališča do vsebine, ki jo opredeljuje osnutek.

Udeleženci okrogle mize so menili, da je potrebno pripombe oz. predloge, ki so se izoblikovali v razgovoru, posredovati v pisni obliki na sedež skupnosti — Odboru za sistem in organizacijo skupnosti, kot skupne pripombe oz. predloge vseh udeležencev. Posamezne organizacije združenega dela in strokovne institucije, ki so sodelovale v razgovoru, pa bodo tako ali drugače poslale skupnosti tudi lastne pripombe.

Izoblikovane so bile naslednje pripombe in predlogi:

1. Razmišljanja o vlogi organizacije združenega dela pri oceni preostale in spremenjene delovne zmožnosti ter neposredne nevarnosti za nastanek invalidnosti, so se pojavljala že pred sprejetjem Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju in nato pri sprejemanju Statuta Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Oba normativna akta sta postavila temeljno organizacijo združenega dela v pasivni položaj, kljub temu, da je nosilka številnih materialnih obveznosti.

Osrednji del pogovora za okroglo mizo je bil namenjen prav tej temi. Razpravljalci so bili enotni v zahtevi, da mora biti organizacija združenega dela obvezno vključena v postopek za uveljavljanje pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja kot udeleženka. Po teh mnenjih naj bi postopek tekel v okviru skupnosti, vendar bi v njem (v vseh fazah) aktivno sodelovala (na podlagi njene stvarne pristojnosti) organizacija združenega dela.

2. Osnutek pravilnika določa, da je invalidska komisija sestavljena zgolj iz zdravstvenih delavcev (oz. je prepuščeno odločitvi predsedniku invalidske komisije, da določi —

neopredeljeno — širšo sestavo komisije).

Razpravljalci menijo, da je v primerih, ko ugotavlja preostala oz. spremenjena delovna zmožnost ter neposredna nevarnost za nastanek invalidnosti pomembno, da ta ocena ni le zdravstvena kategorija, temveč je potrebno, da se upoštevajo tudi socialni, psihološki, ekonomski in drugi širši družbeni momenti. Zato razpravljalci smatrajo, da je potrebna interdisciplinarna sestava invalidske komisije (odločanje v njenem okviru).

3. Pomanjkljivosti so tudi v tem, da pravilnik temelji na statični obravnavi zavarovanca:

a) ocena ne pomeni nadaljevanje permanentnega oz. sprotnega spremljanja invalida oz. zavarovanca od vstopa v delovno razmerje do ocene nastanka akutne problematike.

b) prav tako pa ji ne sledi ustrezno spremljanje aktivnosti, ki so rezultat ocene.

Z ozirom na povedano, so razpravljalci obenem menili, da je v vseh strokovnih upravičenih prime-

rih (predvsem v primerih indicirane 2. in 3. kategorije invalidnosti, spremenjene delovne zmožnosti in neposredne nevarnosti za nastanek invalidnosti) nujno potrebno vključiti v sam pripravljalni postopek tudi strokovne organizacije, ki se ukvarjajo z usposabljanjem in rehabilitacijo invalidov. V našem primeru so to zavodi za usposabljanje, katerih predstavnik v invalidski komisiji naj bi obenem soodločal o smotrnosti napotitve vanje.

Glede na te pripombe so razpravljalci menili, da je preuranjeno, da bi Skupščina skupnosti osnutek spremenila v predlog, h kateremu bi bilo potem moč dodati le še amandmaje. Udeleženci okrogle mize so predlagali, da Odbor za sistem in organizacijo, potem, ko bo preučil vse prispеле pripombe, predloge in mnenja, izdelala povsem nov osnutek nakar ga Skupščina kot takega ponovno da v javno obravnavo — torej, da skupščina podaljša javno razpravo o osnutku Pravilnika o uveljavljanju pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

J. R.

Statusa uporabnika zdravstvenega varstva v Sloveniji nimajo vsi družinski člani delavca

Ker se večkrat pojavljajo nejasnosti okoli vprašanja, ali so na primer starši delavca, ki imajo stalno prebivališče izven Slovenije, lahko zdravstveno zavarovani po njem ali ne, dajemo naslednje pojasnilo.

To vprašanje urejata Zakon o zdravstvenem varstvu SRS ter Samoupravni sporazum o uresničevanju zdravstvenega varstva (Uradni list SRS, št. 26/83). Z uveljavitvijo tega sporazuma so prenehali veljati dotedanji sporazumi o pravicah in obveznostih do zdravstvenega varstva, ki so bili sprejeti 1978, saj jih je bilo potrebno novelirati zaradi nove zakonodaje (zlasti zavoljo novega zakona o zdravstvenem varstvu), in zaradi spremenjenih družbeno-gospodarskih razmer.

V SR Sloveniji imajo do vseh vrst zdravstvenih storitev pravico vsi prebivalci, ki imajo na območju republike stalno prebivališče ali so v delovnem razmerju v organizacijah združenega dela s sedežem v Sloveniji. Poleg tega imajo pravico do zdravstvenih storitev tudi otroci, posvojenci in zakonci delavcev, ki so na delu v tujini ter delavci iz drugih območij Jugoslavije, če otroke, posvojence in zakonce preživljajo in z njimi ne živijo v Sloveniji. **Statusa uporabnika zdravstvenega varstva v Sloveniji torej nimajo vsi družinski člani delavcev (npr. starši, bratje, drugi sorodniki), ampak ga imajo le tisti, ki imajo stalno prebivališče v naši republiki, ter tako imenovani ožji družinski člani (otroci in zakonci).** Za vse te družinske člane plačujejo zdravstvene storitve zdravstvene skupnosti v Sloveniji, ne glede na to, v kateri republiki ali avtonomni pokrajini je bila storitev opravljena.

R. J.

Zima — čas izobraževanja v stroki

Po naših tozidih se vrstijo predavanja

Seminarji za tehnični kader in delovodje

Organizirani obiski in predavanja Gradisovih strokovnjakov po naših tozidih pomenijo po eni strani izpolnjevanje vsakoletnega programa, ki si ga zada naš Center za izobraževanje, po drugi strani pa konkretno skrb za obnavljanje in dopolnjevanje znanja naše operative, da bi bili Gradisovi izdelki in objekti narejeni kar najbolj kakovostno.

Vsi vemo, da smo se za naš sloves solidnega izvajalca raznovrstnih in tudi najzahtevnejših objektov, trudili polna štiri desetletja. In tudi to, da investitorjev še posebej v našem jubilejnem letu ne smemo razočarati.

V tej sezoni so zatorej izobraževalni programi še bolj naravnani na vsebino, do katere delovodski in tehnični kader že doslej ni bil ravnodušen: novosti v zakonodaji, stroki (tehnološke rešitve), najpogostejše napake, delo v specifičnih okoliščinah in podobno.

Predavanja so vselej popestrena s fotografijami — primeri z naših gradbišč, projekcijami diagramov, skic ali diapozitivov, vključujejo pa tudi razpravo oziroma odgovarjanje na vprašanja, ki doslej še nikoli niso izostala.

Tradicionalno srečanje upokojujencev tozda Kovinski obrati Maribor

Tudi v letu 1984 smo bili upokojujenci tozda Kovinski obrati Maribor povabljeni na obisk in razgovor k našim nekdanjim sodelavcem.

Ob tej priliki smo se seznanili s problemi, s katerimi so se v našem tozdu srečevali v preteklem letu, ravno tako so nam precej povedali o razvojnih načrtih v prihodnjem letu.

Veseli nas, da naši nekdanji sodelavci vlagajo mnogo truda in znanja v razvoj proizvodov in širitev trga za njihove proizvode. Želimo, da ne bi bil trud zaman in da bi ob prihodnjem srečanju upokojujencev že slišali za rezultate tega prizadevanja.

Srečanje upokojujencev je bilo združeno s proslavo 29. novembra, kjer so bili zbrani vsi člani kolektiva,

kar nas je še posebej veselilo. Na proslavi so nam vsem pripravili lep program otroci osnovne šole »Janko Padežnik«.

Srečanja upokojujencev se je udeležila večina naših upokojujencev. Vse naše upokojujence, ki se zaradi boleznih niso mogli udeležiti srečanja smo obiskali na domu in jim zaželeli vse najboljše, posebno pa zdravja. Obisk na domu je opravil predstavnik OOZS upokojujencev in predstavnik OO sindikata tozda Kovinski obrati Maribor.

Skoraj vsi upokojujenci smo včlanjeni v Društvo upokojujencev Gradisa tako, da tudi preko tega spremeljamo delo naše delovne organizacije. Marica Kočevar

Invalidom so se zelo zmanjšale akontacije nadomestil OD

POBUDA ZA UVEDBO POSTOPKA ZA OCENO ZAKONITOSTI 263. ČLENA STATUTA SPIZ V SR SLOVENIJI

Koordinacijski odbor aktivov invalidov GIP Gradis Ljubljana je na seji, ki je bila 13. 12. 1984, obravnaval med ostalimi tudi problematiko, nastalo ob novih odmerah akontacij nadomestil zaradi manjšega osebnega dohodka na drugem ustreznem delu, po 263. členu Statuta SPIZ za leto 1984.

Slišati je bilo mnogo kritičnih pripomb glede navodil SPIZ o načinu ugotavljanja delovnih rezultatov delovnih invalidov, s tem v zvezi o prekomernem obremenjevanju delavcev v ožjih in novem posredovanju podatkov, ki so že v spisih SPIZ, neenomi interpretaciji kar se tiče načina ugotavljanja delovnih rezultatov s strani strokovnih delavcev posameznih območnih enot SPIZ in podobno.

Nezadovoljstvo je bilo izraženo tudi zaradi počasnosti pri odmerah nadomestil, saj smo stopili že v leto 1985, pa še vedno ni določena akontacija za leto 1984, ki temelji na podatkih o osebnih dohodkih iz leta 1983.

Sprejet je bil naslednji sklep:

»Ker se je nekaterim invalidom, zaposlenim v DO GIP Gradis, ki so postali delovni invalidi pred 31. 12. 1983, drastično zmanjšala akontacija nadomestil osebnih dohodkov zaradi manjšega osebnega dohodka na drugem ustreznem delu po novih predpisih, predlagamo, da naj Zveza društev invalidov SR Slovenije zahteva preizkus zakonitosti drugega odstavka 263. čl. novega statuta SPIZ v zvezi s 141. členom Republiškega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, in 257. členu Statuta SPIZ, ki oba veljata od 1. 1. 1984, v katerih je določeno, da uživalec pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki je do 1. 1. 1984 te pravice uveljavljal po predpisih veljavnih do 31. 12. 1983 lahko zahteva priznanje pravic pod pogoji, določenimi z novimi predpisi, če je to zanj ugodnejše.

V tem splošnem določilu je urejeno tudi takoimenovano načelo pridobljenih pravic, kar pomeni, da so naši delovni invalidi pridobili po starih predpisih ugodnejšo pravico do nadomestil osebnih dohodkov v letu 1983 kot po novem načinu odmere. Navedeni določili statuta in republiškega zakona (257. člen in 141. člen) sta splošni in se uporabljata za vse kategorije zavarovancev, posebno določilo statuta SPIZ iz 263. čl. pa naj bi se tudi uporabljalo za delovne invalide v smislu 257. čl. Statuta SPIZ«.

Pobuda je bila poslana Zvezi sindikatov Slovenije — Republiškemu svetu, in Zvezi društev invalidov Slovenije.

J. R.

V tozdih se moramo opredeliti

Kako bomo letos regresirali letne dopuste?

Sedaj je še čas, ko se tudi v Gradisu moramo dogovoriti o načinu regresiranja letnega dopusta. Prizadevanja iz preteklih let niso dala sadu, kljub ugotovitvam, da regresiranje dopustov ni bilo zadovoljivo urejeno. — Gre za naslednje zadeve:

1. Regres za letni dopust

Ugotavljamo, da smo pri regresiranju letnega dopusta le delno uspeli uresničiti družbene usmeritve na tem področju. Menimo, da pri tem ne smemo ostati in moramo nenehno iskati boljše, kvalitetnejše rešitve, skladno z družbenimi usmeritvami.

V preteklih letih je konferenca OOZS že ponujala nekatere predloge, ki pa jih nismo uspeli uveljaviti. Ko je komisija pri konferenci za standard in varstvo pri delu razpravljala o teh vprašanih, je opredelila nekaj možnih variant za to področje. Te so naslednje:

a) Nesporno dejstvo je, da so delavci, ki letujejo v Gradisovih počitniških domovih, deležni dvojnega regresiranja. Enkrat imajo regresirano ceno penziona, drugič pa prejmejo regres v gotovini.

Predlagamo (1) da delavci, ki letujejo v Gradisovih počitniških domovih, dobijo v gotovini samo morebitno razliko med regresom po točki a) 13. člena SaS o uporabi sredstev skupne porabe in točki c) istega člena. Po tej varianti bi delavci Gradisa, ki letujejo v Gradisovem domu, dobili regres v deležu nad 27 % povprečnega OD, če so po merilih 13. člena do tega upravičeni ali (2) da določimo druge kriterije zmanjševanja regresa delavcem, ki letujejo v Gradisovem domu — po dohodku na družinskega člana npr.

b) Če smo ugotovili, da smo le delno uresnili družbene usmeritve pri regresiranju letnega dopusta, se zavzemamo za celovito revizijo meril za regresiranje letnega dopusta (13. člen že navedenega SaS).

Možne so variante:

(1) da obdržimo sedanja merila, dopolnjena glede na gornjo točko a);

(2) da določimo merila, ki bi upoštevala dohodek na družinskega člana s tem, da delavci nad dogovorjeno višino dohodka na družinskega člana ne bi bili upravičeni do regresa, tisti z najnižjim pa celo do brezplačnega letovanja;

(3) da v večji meri zagotovimo namensko uporabo regresa za letni

dopust, pri čemer je možnih več variant, od tiste, ki bi absolutno upoštevala to načelo do naslednjih milejših variant:

(4) skladno s pobudo konference (10. sklep 2. seje) predlagamo, da se sredstva regresa združujejo v dogovorjeni višini na delavca in v določenem razmerju namenijo za počitniške domove (izgradnja, vzdrževanje, pokrivanje več stroškov ipd.) in regres v gotovini.

c) Opredeliti se moramo o ceni penzijskih storitev v Gradisovih počitniških domovih v sezoni 1985.

Če upoštevam kot izhodišče ceno leta 1984 (520), letošnja inflacija (60 %) in porast cen v letu 1985 predlagamo ceno med 900 in 1000 din na dan.

Ali kaže razmišljati tudi o polpenzionu (prenočišče, zajtrk, večerja)?

d) Predlagamo, da se samoupravni akti dopolnijo z določilom, da je delavec Gradisa upravičen do regresirane cene v Gradisovem domu za največ 10 dni.

e) V zadnjih letih je bilo večkrat sproženo vprašanje razširitve počitniškega doma Pohorje. Kakšno je vaše razmišljanje k temu predlogu?

f) Kakšna so sicer opažanja vaših delavcev v zvezi z letovanjem v počitniških domovih Gradisa? Predvsem so dobrodošle sugestije o tem, kaj bi morali nujno izboljšati ali spremeniti.

2. Drugo področje, do katerega se moramo opredeliti, je počitniška izmenjava z Bytostavom — ČSSR. Dejstvo je, da dolgoletnega sodelovanja ne moremo hipoma prekiniti. Po drugi strani pa izmenjava terja precejšnje stroške. O tem smo na sejah konference razpravljali dvakrat in so vam podrobno znane. Za leto 1985 bi morali za ta namen združiti dodatna sredstva, pri čemer pričakujemo vašo vsestransko podporo.

Teh nekaj predlogov je ponujeno v razmislek in v razpravo. V tozdih bi se morali do zgornje problematike čimprej opredeliti, sprejeti stališče in jih posredovati konferenci sindikata.

V. Masten

Razpis

Individualno šahovsko prvenstvo Gradisa bo 16. februarja letos v samskem domu GE Maribor, Iztokova 22.

Igral se bo hitropotezni turnir na 10 minut po igralcu, skupni čas igranja je 20 minut. Ure in deske za turnir preskrbi organizator.

Prijave sprejema Milan Dular tozd GE Maribor do 12. februarja, pisno na naslov tozd GE Maribor Gosposvetska 29 ali po telefonu (062) 27-841.

XXII. zimske športne igre gradbincev Slovenije

Gradis organizator ŠIG

8. in 9. marca v Kranjski gori

Komisija za šport in rekreacijo pri Republiškem odboru sindikata delavcev gradbeništva Slovenije je podala predlog, da bi v jubilejnem letu naša delovna organizacija sprejela pokroviteljstvo oz. organizacijo zimskih športnih iger. Predlog je najprej obravnavala naša Komisija za šport in rekreacijo, nato pa Konferenci predložila že predlog org. odbora tekmovanja, ki je bil na zadnji seji v decembru potrjen in je



naslednji: pokrovitelj tekmovanja — Franc Kositer predsednik KPO, predsednik org. odbora — Tone Zatečelj, podpredsednik — Janez Vodopivec, člani odbora — Jernej Jeršan, Valter Masten, Josip Humeč, Zoran Zavolovšek, Miran Ivanuša, Silva Košir, Slave Stanonik, Alojz Polajnar in Matija Krnc. Predsednik časnega razsodišča je Janez Pogačnik, informacijsko službo vodi Cveto Pavlin, zdravstvene storitve pa naša obratna ambulanta.

Organizacijski odbor je imel tudi že prvi sestanek, na katerem so bile razdeljene osnovne naloge in aktivnosti. Razpis je izdala že komisija pri RO SGDS, prijavitni rok je do konca januarja za ekipe, za poimenske prijave do 23. februarja, žreb pa štartnih števil pa bo 26. februarja. Sestanek z vodji ekip je predviden za 8. marec, samo tekmovanje pa bo 9. marca v veleslalomu in 10. marca v tekah, vse v Kranjski gori.

Tehnična izvedba je zaupana Trim servisu, ki je organiziral tudi zadnjih nekaj tovrstnih prireditev v splošno zadovoljstvo vseh. Okvirna razdelitev nalog med člani org. odbora je naslednja: orga-

nizacijska — Jernej Jeršan, tehnično Alojz Polajnar in Slave Stanonik, finance — Silva Košir, propaganda — Matija Krnc.

Novije podatke o poteku priprav bomo posredovali v prihodnjih številkih GV. Matija Krnc

V spomin

Željko Miletović

Neverjetna se nam je zdela žalostna vest, da je 8. januarja letos nehalo biti srce našega sodelavca Željka Miletovića inštruktorja učencev v tozdu GE Maribor.

Željko se je rodil 22. februarja 1938. leta v Brezi pri Sarajevu. Po končani srednji šoli je prišel v Maribor na študij stomatologije. Že kot študent je začel delati z učenci Gradisa. To delo je tako vzljubil, da je tudi po končanju Višje stomatološke šole v Mari-



boru, ostal zvest Gradisu in nadaljeval delo kot inštruktor učencev.

Generacije gradisovih učencev so Željku ostale zahvalne za ves trud in energijo, ki jo je vložil v vsakodnevno delo z njimi. Željko ni bil samo dober pedagoški delavec. Bil je tudi aktiven družbenopolitični delavec v tozdu in izven njega. Bil je podpredsednik IO OO ZS tozda GE Maribor, delegat krajevne skupnosti Studenci v mestni konferenci SZDL Maribor in član ZKJ.

Svojo vsestranstvo je Željko dokazoval tudi na športnem področju. Več let je bil predsednik strelskega društva, sodeloval je pri adaptaciji športnega doma Partizan v Mariboru in pri gradnji rekreacijskega naselja pri Puli.

Kljub vsem tem zadožitvam in aktivnostim je Željko naraje delal z mladimi. Ni mu nikoli bilo žal popoldneva ali večera. Razdajal se je, zato je tudi smrt prišla nenadejano in prehitro.

Lik Željka Miletovića bo ostal v nas v trajnem spominu.

Sodelavci

Zahvali

Vsem, ki ste mi izrekli sožalje in spremili na zadnji poti tragično preminulega očeta; predvsem sodelavcem TOZD Strojno prometnega obrata se iskreno zahvaljujem. Janez Zupan

Ob zelo boleči izgubi mojega očeta se najtopleje zahvaljujem sodelavcem tozda GE Ravne na Koroškem. Zahvaljujem se za venec in ostalo pomoč, ki sem je bila deležna ob pogrebu. Terezija Mamić

Strelsko tekmovanje in srečolov v tozdu KO Maribor

Strelska družina ZORKO iz tozda Kovinski obrati Maribor je pred novim letom pripravila za člane kolektiva družabno srečanje, seveda ob merjenju moči v streljanju z zračno puško po pravilih tekmovanja strelske zveze.

Vsak član kolektiva je imel mož-

nost pokazati, koliko zmore v tej večini, seveda s tem, da so »profesionalci« (aktivni strelci strelske družine) bili izven konkurence. Prvim trem je strelska družina pripravila spominske medalje in plakete. Tudi za zadnjega se je našla nagrada in plaketa.

Rezultati pa so bili primerni amaterjem — rekreativcem in sicer od 100 možnih zadetih krogov so bili razvrščeni od zadetih 10 pa do presenetljivo dobrega rezultata 84 zadetih krogov. Razveseljivo je, da je temu najboljšemu rezultatu sledilo kar lepo število udeležencev. Le-teh je bilo nekaj več kot 50. S tem je bil dosežen osnovni namen družine, da animira v našem kolektivu čim večje število delavcev, ki so sposobni in pripravljeni aktivno sodelovati v družini Zorko.

Kakor celotna naša družba, tako ima tudi naša strelska družina likvidnostne težave. Da bi izboljšala »devizno likvidnostni primanjkljaj« (strelivo in orožje nabavljamo iz uvoza) je družina pripravila za vse člane kolektiva bogat srečolov. Vse dobitke so člani družine priskrbeli na prostovoljni bazi — nekaj v samem tozdu — večino pa izven. Glavni dobitek je bil »pralni stroj na dve fazi pranja«. Ostali dobitki so bili primerni ceni srečke (50 din). Tako je bil dosežen v celoti namen strelske družine — animirati sposobne strelce in rešiti se likvidnostnih težav.

A. H.

Nagradna križanka v tej številki

Rešitve pošljite na naslov: GIP Gradis Ljubljana, Šmartinska 134 a, Uredništvo Gradisovega vestnika — Nagradna križanka. Pri žrebanju bomo upoštevali rešitve, ki jih bomo prejeli do 6. februarja 1985.

Nagrade reševalcem noveletne križanke

Reševalci iz različnih krajev naše domovine in tudi iz tujine ste nam poslali 82 rešitev. To sporočilo bo razveselilo naslednje:

500 din prejme Janez Debevc iz tozda KO Ljubljana

400 din — Alojz Butina, tudi iz tozda KO Ljubljana

300 din — Pavel Toni, ravno tako iz tozda KO Ljubljana







200 din — Drago Dolenc iz tozda Biro za projektiranje Ljubljana

100 din — Ani Vončina iz Celja, ulica 14. divizije 8

Uredništvo

GRADISOV VESTNIK je glasilo delavcev delovne organizacije GIP Gradis Ljubljana. Izdaja ga Odbor za informacije DO v sestavi: predsednica Karolina Vodopivec, člani Štefan Rac, Sonja Gračanič, Rudolf Ludvik, Miranda Cattonaro in tajnik Gojmir Bernot. Glavni in odgovorni urednik je Cveto Pavlin. Člani uredniškega odbora so: Milenko Nikić, Vesna Gregorič, Alojz Remec, Rudolf Ludvik, Vlado Forbici, Vinko Damjan, Jani Klančar, Aleksander Bojanić in Tatjana Savinšek. Tehnični urednik je Matija Krnc. Glasilo tiska tiskarna Ljudska pravica Ljubljana, naslov uredništva: GIP Gradis Ljubljana, Gradisov vestnik, Šmartinska 134 a Ljubljana, telefon 441-422 int. 232 ali 220.

KRIŽANKA

IME IN PRIIMEK NAŠEGA NEKDANJ. SMUČARJA - SKAKALCA	OŠKRO- PITEV S KRVJO	DUŠA UMRLEGA PRI STAR. SLOVANIH	SLABA ŠOLSKA OCENA	NEKDANJI RUSKI MONARH		SLAVNI AMERIŠKI WESTERN	PRAZNO- VANJE POROKE	KLIC K BOGU	UGASNJEN OGOREK	PEVEC MONTENO	VZDEVEK GLASBENIK ALEŠA KERSNIKA		
KUHINJSKA POSODA													
SVETINOV ROMAN													
GOZDNI DELAVEC						PRITOK DONAVE OTROK CVETJA							
ENAKI ČRKI		NASLAJA- NJE OB TUJIH MUKAH	PREBI- VALCI IRAKA	SESTAVIL: JOŽE PETELIN									
GLAVNO MESTO MOLDA- VIJE					DEL STATEV	DIMITRIJE TUCOVIČ	TVOREC	GLASBIL ROG, TUDI HORN	VELIK GOSTINSKI OBJEKT				
OKVARA, POŠKODBA				HRVAŠKI OPERNI SKLADATEL RADIJ					DOMAČA OBLIKA IMENA IVAN		LED NA CESTI	ZBIRALEC STARIN	
GRADBENA DEJAV- NOST									OKRASNA PTICA		PETER SVET MORSKI SESALEC		
PREBIVA- LEC ATIKE						MUČENEC					GEOMET- RIJSKI IZRAZ ALUMINIJ		
SRD. BES				ANTIČNA LJUBLJANA SADNI SKODLJIVEC						GOROVJE NA KRIMU V 8558			
LIUDSKO IME ZA DENAR					100 M ² SLOVENSKI SLIKAR /MIHA/			VODNA KATAST- ROFA	BOKSARSKA KATEGORIJA JAPONSKA LUKA				
VISOKO EVROPSKO GORSTVO	LETOVIŠČE NA FLORIDI DEL SKLADBE						ITALIJAN- SKA REKA PO			DVOJICA		DUŠAN IVAČIČ DIVJI AVST- RALSKI PES	
ALBERT PAPLER		KRAJŠA OBLIKA IMENA BENJAMIN	GR. BOG PASTIRJEV IGRALKA RINA				OBRAMBNI NASIP				DINAR VESOLJ- SKA PSIČKA		
USTNIČNI GLAS V SLOVNICI						NEKDANJI SMUČAR- SKAKALEC BRADL	ISKANJE SKRITEGA KRIMNAL- CA						
PRETRE- SANJE							OSCAR TOWER AZIJSKI POLOTOK			RANO - CELNIK- VRSTA SKLADBE			
VULKAN NA ETNI				KRAJ NA PRIMOR- SKEM						JUG GRIZELJ MILANSKA OPERA		KAL, BACIL	SEMITSKI BOGINJA ASTARTA
					PANČEVO			POKRAJINA V VIET- NAMU	PRIBEGI FRNIKOLA				
												LOJZE SKOF LES ZA LADJE	
												RIMSKI CESAR NIZOZEM- SKA	
												UDELEŽE- NEC SIND- SKE ALKE	